ПРОЕКТ!

ДЪЛГОСРОЧНА ПРОГРАМА

ЗА НАСЪРЧАВАНЕ

ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ЕНЕРГИЯ ОТ

ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ И БИОГОРИВА

НА ОБЩИНА ДИМОВО

2024 – 2034

ФЕВРУАРИ 2024 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ 3
2. ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА 4
3. ПРИЛОЖИМИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ 5
3.1. Европейска нормативна и стратегическа уредба 5
3.2. Национална нормативна и стратегическа уредба....6
4. ПРОФИЛ НА ОБЩИНАТА 8
4.1. Географско местоположение, релеф, води, почви и полезни изкопаеми....8
4.2.Климат 10
4.3. Площ, брой населени места, население 10
4.4. Сграден фонд – съществуващи сгради на територията на общината....12
4.5. Промишлени предприятия 14
4.6. Транспорт 15
4.7. Домакинства 16
4.8. Услуги....19
4.9. Селско стопанство 20
4.10. Външна осветителна уредба....21
5. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ. ВРЪЗКИ С ДРУГИ ПРОГРАМИ 22
6. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПОТЕНЦИАЛА И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ ПО ВИДОВЕ РЕСУРСИ...23
6.1. Слънчева енергия 25
6.2. Вятърна енергия 26
6.3. Водна енергия....28
6.4. Геотермална енергия 29
6.5. Енергия от биомаса 30
6.6. Използване на био горива в транспорта 31
6.7. Използване на енергия от възобновяеми източници в транспорта 32
7. ИЗБОР НА МЕРКИ, ЗАЛОЖЕНИ В НПДЕВИ 33
7.1. Административни мерки: 33
7.2. Финансово-технически мерки....34
7.2.1. Технически мерки: 34
7.2.2. Източници и схеми на финансиране:....34
8. ПРОЕКТИ 36
9. НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА ОТ РЕАЛИЗИРАНИ ПРОЕКТИ....37
10. ЗАКЛЮЧЕНИЕ 38
11. ПРЕПОРЪКИ....39

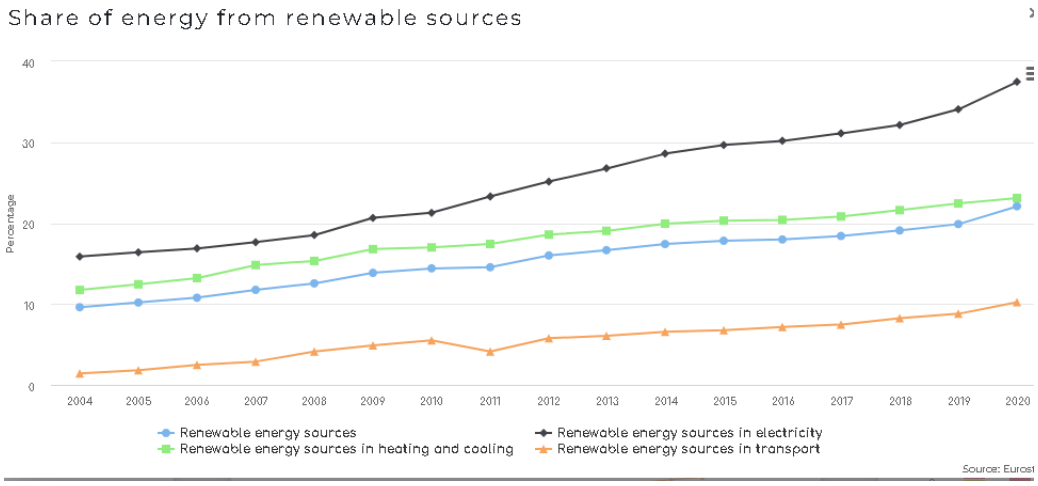
1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Дългосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Димово 2024-2034 година е разработена в съответствие с Националния план за действие за енергията от възобновяеми източници (НПДЕВИ), чл. 10, ал. 1 и ал. 2 от Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ) и обхваща оползотворяването на възобновяема енергия в периода 2024-2034 година.

Възобновяемите източници на енергия са алтернативи на изкопаемите горива, които допринасят за намаляването на емисиите на парникови газове, разнообразяват енергийните доставки и намаляват зависимостта от ненадеждни и непостоянни пазари на изкопаеми горива, особено на нефт и газ.

Директива 2009/28/ЕО за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници (ВИ) установява общата рамка за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници в ЕС. С нея се задават задължителни национални цели за общия дял на енергия от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия, както и за дела на енергията от възобновяеми източници в транспорта.

Изменената в края на 2018 година Директива 2018/2001 за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници поставя по-амбициозни цели пред страните от ЕС. Държавите-членки следва колективно да осигурят постигането през 2030 г. на поне 32 % дял на енергията от ВИ в брутното крайно потребление на енергия в Съюза. 79 % от общите емисии на парникови газове в ЕС идват от използването на изкопаеми горива за производство на енергия. По-големият дял на електроенергията от ВИ ще помогне на ЕС да постигне новите цели за намаляване на емисиите на парникови газове с 55% до 2030 г. и постигането на нулеви емисии до 2050 г.

Фиг. 1 Дял на енергията от възобновяеми източници в Европейския съюз

Република България ще се стреми да постигне до 2030 г. най-малко 27.09 % дял на енергията от ВИ в брутното крайно потребление на енергия чрез увеличаване на потреблението на енергия от ВИ и в трите сектора: електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане, и транспорт. Постигането на тази цел предполага изграждане и разширение на съоръжения за добив на енергия от ВИ, дължащ се на увеличаване на произведената електрическа енергия от слънчева и вятърна енергия и биомаса.

Новата рамка на политиката за възобновяемите енергийни източници има за цел:

- да осигури дългосрочна сигурност за инвеститорите и да ускори процедурите за получаване на разрешителни за проекти, свързани с производство на чиста енергия;
- да постави потребителя в центъра на енергийния преход с ясно право да произвежда собствена енергия от възобновяеми източници;
- да увеличава конкуренцията на пазара и да спомага за пазарната интеграция на възобновяемите енергийни източници;
- да ускорява усвояването на възобновяемите енергийни източници в секторите на отоплението / охлаждането и транспорта;
- да укрепва устойчивостта на биоенергията и насърчава иновативните технологии, като чрез действия на равнище ЕС, да се постигне икономии от мащаба, споделяне на най-добри практики и по-дълбоко въздействие за постигане на устойчивост, растеж и нови работни места.

Срокът за въвеждането на тези цели в националното ни законодателство беше 30 юни 2021 година.

2. ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА

Дългосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Димово 2024-2034 година определя рамката за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на територията на общината за периода 2024-2034 година. Програмата е съобразена с особеностите и потенциала на общината и Програмата за енергийна ефективност за периода 2021-2030 г.

Основната цел на програмата е:

- Да се постигане икономически растеж и устойчиво енергийно развитие на общината, като се гарантира сигурността на доставките на енергия посредством производството на електроенергия от възобновяеми източници;
- да се подобри жизнения стандарт на местното население, като се създават нови работни места с добри условия на труд и се съхрани околната среда на територията на община Димово.
- подобряване енергийното управление на територията на общината;
- смяна на горивната база за локалните отоплителни системи с възобновяеми източници;
- въвеждане на локални източници на възобновяема енергия (слънчеви колектори, фотоволтаици, геотермални източници, използване на биомаса, в т.ч. преработка на отпадъци).

Специфични цели:

Намаляване разходите за енергия в сгради и обекти, финансирани от общинския бюджет посредством:

1. Подобряване енергийното управление на територията на общината; създаване на системата за събиране на информация за енергопотреблението на общинските обекти и изготвяне на точни анализи и прогнози;

2. Внедряване на иновативни технологии за производство на енергия от възобновяеми източници за отопление и охлаждане, подмяна на горивната база за локалните отоплителни системи със системи, оползотворяващи енергията от ВИ.

3. Въвеждане на локални източници (слънчеви колектори, фотоволтаици, използване на биомаса, в т.ч. преработка на отпадъци) и др. Стимулиране на

производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници и на създаването на енергийни общности;

4. Достигане на нормативните изисквания за осветеност в учебни, детски, социални и здравни заведения, улици, пешеходни зони, паркови пространства и други;

5. Повишаване нивото на информираност, култура и знания на ръководния персонал на общинските обекти, експерти и специалисти на общинската администрация за работа по проекти от фондовете по енергийна ефективност;

6. Използване на биогорива за транспортни цели за намаляване на вредните емисии на територията на общината.

Реализацията на тези цели се постига чрез дефиниране на дейности, мерки и инвестиционни намерения на територията на Община Димово.

Мерки:

1. Насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници в публичния и частния сектор (слънчеви колектори, фотоволтаици, използване на биомаса и други);

2. Стимулиране на бизнес сектора за получаване и използване на енергия от възобновяеми източници и привличане на местни и чуждестранни инвестиции;

3. Използване на енергия от възобновяеми източници при осветление на улици, площади, паркове, градини и други имоти общинска собственост;

4. Повишаване на квалификацията на общинските служители с цел изпълнение на проекти с оползотворяване на енергия от възобновяеми източници;

5. Повишаване на нивото на информираност в частния и публичния сектор, и сред гражданите за възобновяемите енергийни източници; провеждане на информационни кампании относно ползите от оползотворяване на енергията от възобновяеми източници.

Поставените цели съответстват на промените и развитието на европейското и българското законодателство за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници, на нормативната уредба по енергийна ефективност и на пазарните условия. Настоящата Програма е отворен документ, който може да се изменя и допълва по целесъобразност през целия програмен период и до 2034 г.

3. ПРИЛОЖИМИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

Настоящият документ е разработен изцяло в съответствие с европейските нормативни актове, свързани с производството и потреблението на енергия, произвеждана от енергийни източници и транспонирани в българското законодателство.

3.1. Европейска нормативна и стратегическа уредба

Стратегически документи на ЕС в областта на енергетиката и климата включват:

- *Дългосрочна стратегия на ЕС до 2050: „Чиста планета за всички“*
- *Рамкова стратегия за устойчив енергиен съюз с ориентирана към бъдещето политика по въпросите на изменението на климата*
- *Енергийна пътна карта до 2050 г.*

Международни документи в областта на климата, подкрепени от ЕС и залегнали в изработените политики в областта на енергетиката и климата са:

- *Споразумение за климата на ООН от Париж 2015 г.*

– *Рамкова конвенция на ООН по изменение на климата и Протокол от Киото.*

Нормативните документи, които създават правната рамка за осъществяването на политиките на ЕС в областта на енергетиката и климата, в т.ч. по отношение на политиките за насърчаване на използването на енергията от възобновяеми източници са:

– *Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата.*

– *Директива (ЕС) 2018/2001 за насърчаване използването на енергия от ВИ*

– *Директива (ЕС) 2018/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. за изменение на Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност*

– *Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012г. относно енергийната ефективност, за изменение на директиви 2009/125/ЕО и 2010/30/ЕС и за отмяна на директиви 2004/8/ЕО и 2006/32/ЕО (1)*

– *Директива (ЕС) 2018/844 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018г. за изменение на Директива 2010/31/ЕС относно енергийните характеристики на сградите и Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност*

– *Директива 2010/31/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 2010 г. относно енергийните характеристики на сградите*

3.2. Национална нормативна и стратегическа уредба

Дългосрочните национални стратегически документи в областта на енергията и климата включват:

– Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г.

– Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националниясграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г.

– Национален план за възстановяване и устойчивост на Република България.

Планът за възстановяване и устойчивост полага основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката, в съответствие с амбициозните цели на Зелената сделка и предвижда реализация на мащабни проекти, както за повишаване на енергийната ефективност в сградите – частни, общински и държавни, така и на проекти, насочени към оползотворяване на енергия от възобновяеми източници.

Други национални стратегически документи със значение за настоящата програма:

– Национална жилищна стратегия, 2017-2030 г.

– Национален план за действие за енергия от горска биомаса 2018-2027 г.

– Национален отчетен план за горите, съдържащ референтното ниво за горите на България за 2021-2025 г.

– Национален план за управление на отпадъците, 2021-2028 г.

Националната законодателна рамка, включва следните законови и основни подзаконови актове:

- Закон за енергетиката
- Закон за енергията от възобновяеми източници
- Закон за енергийната ефективност
- Закон за опазване на околната среда
- Закон за регионално развитие
- Закон за устройство на територията
- Закон за обществените поръчки
- Закон за горите
- Закон за водите
- Закон за чистотата на атмосферния въздух
- Закон за ограничаване изменението на климата
- Наредба № 14 от 15 юни 2005 г. на МРРБ и МЕЕР за технически правила и нормативи за проектиране, изграждане и ползване на обектите и съоръженията за производство, преобразуване, пренос и разпределение на електрическа енергия (ЗУТ) (Обн. ДВ, бр. 53 от 28 юни 2005 г., изм. ДВ, бр. 73 от 5 септември 2006 г.)
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (ЗООС) (Обн. ДВ, бр. 57 от 2 юли 2004 г., изм. многократно, посл. изм. и доп. ДВ, бр.67 от 23 август 2019 г., изм. ДВ. бр.70 от 7 Август 2020г.)
- Наредба № 6 от 24 февруари 2014 г. за присъединяване на производители и клиенти на електрическа енергия към преносната или към разпределителните електрически мрежи (ЗЕ) (Обн. ДВ, бр. 31 4 април 2014 г., изм. и доп. ДВ, бр. 36 от 13 май 2016 г., бр. 77 от 4 октомври 2016 г. и бр. 76 от 27 септември 2019 г.).
- Наредба № РД-16-1117 от 14 октомври 2011 г. на МИЕТ за условията и реда за издаване, прехвърляне, отмяна и признаване на гаранциите за произход на енергията от ВИ (ЗЕВИ) (Обн. ДВ, бр.84 от 28 октомври 2011г., изм. и доп. ДВ, бр. 54 от 2012 г., изм. бр. 24 от 2013 г. и бр. 42 от 9 юни 2015 г.)
- Наредба № РД-16-869 от 2 август 2011 г. на МИЕТ за изчисляването на общия дял на енергията от ВИ в брутното крайно потребление на енергия и потреблението на биогорива и енергия от ВИ в транспорта (ЗЕВИ) (Обн. ДВ, бр.70 от 9 септември 2011 г.,изм. и доп.ДВ, бр 63 от2014г., изм. ДВ, бр.42 от 9 юни 2015 г., изм. и доп. ДВ, бр. 23 от 19 март 2019г.)

- Наредба № 5 от 28 декември 2006 г. на МРРБ за техническите паспорти на строежите (ЗУТ) (Обн. ДВ, бр. 7 от 23 януари 2007 г. изм. многократно посл. изм.ДВ, бр. 79 от 13 октомври 2015 г. и бр. 68 от 2021 г.)

- Наредба № 7 от 2004 г. на МРРБ за енергийна ефективност на сгради (ЗУТ и ЗЕЕ)(Загл. изм. -ДВ, бр. 85 от 2009 г., изм. -ДВ, бр. 27 от 2015 г., в сила от 15.07.2015 г.)(Обн. ДВ, бр. 5 от 14 януари 2005 г., изм. многократно, посл. изм. и доп. ДВ, бр. 93 от 21 ноември 2017 г.)

- Наредба за изискванията за качеството на твърдите горива, използвани за битово отопление, условията, реда и начина за техния контрол (Обн. ДВ, бр. 15 от 21 февруари 2020 г. и изм. ДВ. бр.7 от 25 януари 2022г.).

4. ПРОФИЛ НА ОБЩИНАТА

4.1. Географско местоположение, релеф, води, почви и полезни изкопаеми

Географско местоположение

Община Димово е разположена в Северозападна България, в границите на Област Видин. Тя е една от 11-те общини на областта и е 5-та категория (ЕКАТТЕ 21097 – код на община VID16) по категоризацията на общините в Република България. На изток граничи с общини Лом (Област Монтана) и Ружинци (Област Видин), на юг - с община Чупрене (Област Видин), на запад - с община Белоградчик (Област Видин), на северозапад - с общини Макреш и Грамада (Област Видин), на север граничи с община Видин (Област Видин) и на североизток - с река Дунав, което е държавна граница с дължина около 15 км с Република Румъния. Град Димово е средище на общината от IV функционален тип. Общината е обособена с Указ № 2704 на Държавния съвет на Република България от 28.08.1987 г. Гъстотата на населението на община Димово към 31.12.2019 г. е 13,63 души на кв. км, което е 2 пъти по-ниско от средното за областта (27,31 души на кв. км.).

Транспортната пътна мрежа включва преобладаващо третокласни и четвъртокласни пътища. Международен път Е - 79, по трасето на Европейски коридор № 4, преминава по продължение на цялата дължина на общинския център - град Димово, и пресича територията на общината още през населените места с. Бела, с. Скомля, с. Медовница. На 30 км от града се намира Фериботната връзка Видин - Калафат и КПП Връшка чука, а на 50 км КПП - Брегово. Предстои откриването на ГКПП - Салаш. Общата дължина на функциониращата пътна мрежа е 154,9 км. Разстоянието между крайните селища в общината е 63 км (от с. Ярловица до с. Яньовец). Центърът на общината се намира на 35 км южно от град Видин и на 200 км, северно от град София.

На територията на общината с дължина 38 км. преминава ж.п. линията София-Видин. Обслужването се извършва от две ж.п. гари - Димово и Гара Орешец, и 4 спирки - Бела, Карбинци, Воднянци и Скомля.

Водоснабдителна мрежа за всички селища в общината е на добро ниво. Степента на изграденост на канализационната мрежа е незадоволителна Съществуващата система за събиране на ТБО е съгласно концесионен договор и обхваща 100 % от населението, т . ч. градско - 4,55 % и селско 95,45 %.

Общината разполага със значителни ресурси за развитие на селското стопанство, като от 236 000 дка. селскостопански фонд, обработваемата земя представлява 62,7%, т.е. 148 000 дка. Горските територии са в размер на 83 303 дка.

Основната дейност в областта на културата се осъществява от читалищата и библиотеките към тях. С богата материална база и много добре развита читалищна самодейност е читалище „Паисий Хилендарски" в гр. Димово, през последните пет години читалище „Образование" с. Арчар също успя да се наложи с атрактивни програми и извън класни форми на ангажиране свободното време най-вече на децата и учениците от ромски произход, посредством участие в проекти и програми и привличане на целеви средства за работа с тази общност. Създадените художествено-творчески състави и към двете читалища спомагат за разширяването на културният мироглед на населението от Общината.

На територията на Община Димово лечебната, профилактичната и диагностичната дейност се осъществява главно от частни лекарски кабинети, филиал на Спешна медицинска помощ - Видин и Центъра за рехабилитация към ЦНСТ.

В община Димово функционират 1 гимназия, 1 СОУ, 2 ОУ. 2 ОДЗ и 1 ЦДГ, което позволява осигуряването на задължително училищно обучение, както и отглеждането на децата в детските градини. За учениците и децата са създадени добри условия за обучение и труд.

Релеф

Територията на общината е с преобладаващо хълмисто-равнинен характер и преминава до полупланински, с надморска височина от + 42 м до + 900 м. Територията се отводнява от притоците на река Дунав – река Арчар, река Скомля, река Белщица и река Лом. Преминаването на тези реки през общината, разположението й на брега на река Дунав в Арчарския район и наличието на 6 микроязовири. Община Димово попада в умерено-континенталната климатична област - подобласт на западната и средна част на Дунавската хълмиста равнина и подобласт на Предбалкана.

Води

Територията на общината се отводнява от притоците на река Дунав – река Арчар, река Скомля, река Белщица и река Лом. Преминаването на тези реки, през територията включително река Дунав в Арчарския район и наличието на 6 микроязовири / Върбовчец, Медовница – 2 бр., Шипот, Скомля и Ярловица / предполагат и дават възможност за развитие на зеленчукопроизводството и рибовъдството. По поречията на реките и районите около язовирите няма изградена канализационна мрежа, а там, където има такива съоръжения, те са неизползваеми или разрушени. Чести са случаите на заливане от водите на река Дунав на териториите около тях. Територията на общината, главно около гр. Димово и района около р. Дунав са налични добри запаси от подпочвени води. На територията на с. Бела се намира и карстовия извор „Белско врело”, от който се снабдяват с питейна вода 12 населени места от общината. Добри, но все още непроучени запаси от питейна вода, съществуват в пещерата „Башовица”.

Почви

Преобладаващи за територията на общината са черноземните, тъмни и светло сивите горски и алувиални почви. Силно излужените черноземи са основен почвен тип с мощност на хумусния хоризонт 65-80 см. и съдържание на хумус 3 -3,9%, средно запасени с азот и фосфор. От тях по-особено внимание заслужават площите, разположени на изток - североизток от гр. Димово и границата с община Макреш и с. Рабиша от община Белоградчик, при които е възможно прилагането на поливно земеделие. Съществуват относително запазени хидромелиоративни съоръжения.

Тъмно сивите горски почви заемат площите западно от приблизителната линия, минаваща край град Димово, село Бела и в района на с. Върбовчец, с мощност на хумусния пласт 30-40 см. и хумусно съдържание до 3%.Светло сивите горски почви заемат високите части на територията на общината, главно в района на село Гара Орешец. Алувиалните почви са разположени главно по поречията на реките и в района на с. Арчар около река Дунав, с мощност на хумусен слой около 40 см. и съдържание на хумус до 5 %.

4.2. Климат

Община Димово попада в умерено-континенталната климатична област - под област на за-падната и средна част на Дунавската хълмиста равнина и подобласт на пред балкана. Средного-дишните температури са 12.2oC. Абсолютните максимални температури достигат доста високи стойности - най-високата измерена абсолютна максимална температура достига 42oC (август), а най-ниската максимална достига - 22.1oC (януари и декември).

4.3. Площ, брой населени места, население

Площ

Общата площ на общината е в размер на 402 866 м2, което представлява 13,3% от територията на област Видин.

Брой населени места

Община Димово е с административен център град Димово и включваща в територията си 22 населени места, като с.Арчар и с. Гара Орешец са кметства, а останалите населени места с. Извор, с. Костичовци, с. Мали Дреновец, с. Държаница, с. Септемврийци, с. Ярловица, с. Воднянци, с. Карбинци, с. Върбовчец, с. Лагошевци, с. Дълго поле, с. Острокапци, с. Кладоруб, с. Бела с. Скомля, с. Медовница, с. Яньовец, с. Шипот и с. Владиченци са кметски наместничества.

Община Димово граничи с шест други общини от областта - Белоградчик, Ружинци, Чупрене, Макреш, Видин и община Лом от област Монтана.

Население

Негативните демографски процеси са повлияни най-вече от тежкото икономическо състояние на региона, водещо до миграция на населението към столицата и по-големите градове, емиграция в чужбина и трайно намаляване на броя на населението, както в общината, така и в областта. Преобладаващото население е в над трудоспособна възраст, застаряващо, с висок процент на смъртност.

Данните от текущата демографска статистика на НСИ сочат, че община Димово е с проблемна възрастова структура на населението. Стандартните възрастови групи (под трудоспособна, трудоспособна и над трудоспособна възраст) имат отношение както към фактическото състояние, така и към прогнозите за броя на активното население, в т.ч. и на броя на заетите лица и др., т.е. на трудовия потенциал на общината. През 2019 г. населението в под трудоспособна възраст е около 16,9% от населението на община

Димово. Възрастните над трудоспособна възраст са 33%. Около 49,9% е делът на хората в трудоспособна възраст на 15 и повече години.

Населението на община Димово по постоянен адрес намалява и към 31.12.2023 г. е 5 650 души, което е с 3,06% по-малко спрямо 2021 г. Населението по настоящ адрес също намалява и към 31.12.2023 г. е 6 009 души, което е също с 3,6% по-малко спрямо 2022 г.

Население по постоянен и настоящ адрес в община Димово 2020-2022 г.

Населено място	Постоянен адрес			Настоящ адрес		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Гр. Димово	1093	1079	1068	1098	1094	1079
С. Арчар	2806	2767	2759	2751	2745	2715
С. Бела	57	58	57	84	83	79
С. Владиченци	25	22	19	34	32	31
С. Воднянци	145	142	141	200	187	186
С. Върбовчец	39	35	32	57	49	46
С. Дълго поле	1	0	0	3	3	2
С. Държаница	60	27	55	109	106	100
С. Извор	184	179	172	234	213	203
С. Карбинци	146	144	1 4 5	156	157	156
С. Кладоруб	16	13	13	37	31	34
С. Костичовци	41	37	36	75	68	61
С. Лагошевци	22	22	2 3	55	52	48
С. Мали Дреновец	38	36	34	40	39	40
С. Медовница	228	226	230	251	243	224
С. Гара Орешец	663	640	626	665	656	652
С. Острокапци	43	42	42	64	57	54
С. Септемврийци	138	134	129	164	162	156
С. Скомля	8	8	8	33	33	30
С. Шипот	30	31	33	41	37	38
С. Яньовец	4	4	4	18	17	16
С. Ярловица	41	38	34	60	55	55
Общо за община Димово	**5828**	**5714**	**5650**	**6233**	**6123**	**6009**

В община Димово има население, което се нуждае от социално подпомагане. В тази връзка общинската администрация има ангажимент да подпомага дейностите на местно ниво за идентифициране на енергийно бедни домакинства, както и уязвими домакинства в риск от енергийна бедност, в съответствие със съществуващите или приети в близко бъдеще в България и в ЕС дефиниции за енергийна бедност.

Общината има ангажимента да организира съвместни инициативи в областта на социалното подпомагане, жилищното осигуряване и околната среда, за провеждане на консултации и обучения за придобиване на устойчиви потребителски навици, както и за предприемане на ефективни интервенции за намаляване на разходите за енергия, за подобряване на енергийната ефективност на домакинствата, засегнати от енергийна бедност, с цел осигуряване на здравословни и комфортни условия в домовете и преодоляване на енергийната бедност на местно ниво.

Все повече се налага разбирането, че „ефективните дейности за намаляването на енергийната бедност на местно ниво трябва да включват и мерки за подобряване на

енергийната ефективност в сградния фонд едновременно с мерки, свързани със социалната политика, както е посочено в Директива 2018/2002.

Ключов момент за това е наличието на гражданска активност и повишаване на осведомеността на местното население:

- Кампании за повишаване на осведомеността по въпросите на енергийната ефективност, насочени към уязвими потребители/енергийно бедни домакинства
- Сътрудничество с местни заинтересовани лица във връзка с проблема за енергийната бедност

Информация за индикаторите трябва да се събира на оперативно ниво в Общината в зависимост от наличните данни и/или проведени анкетни проучвания и анализи на потреблението на енергия и поведението на жителите на общината.

Конкретните действия, които Общината може да предприеме с цел облекчаване на енергийната бедност на местно ниво, трябва да са съобразени с идентифицираното ниво на енергийна бедност в общината и да са насочени към предварително дефинирани цели.

Идентифициране на енергийната бедност

Необходимо е най-напред да се проучат съществуващите данни от официални източници, които се отнасят до най-често използваните индикатори за енергийна бедност. След това да се съберат допълнителни данни за енергийната бедност от центровете за социални услуги, за безвъзмездни средства и финансова подкрепа, предоставена на домакинствата. Накрая, да се обърне внимание и на данните от източници като гражданското общество и различни НПО, които биха могли да са от полза.

В допълнение, Общината ще се ангажира и със събиране на собствени данни за оценка на различните аспекти на уязвимостта чрез проучвания и въпросници, от които да се получи подходяща информация за потребителите и за различните видове енергийна бедност (измерена, скрита, възприемана).

4.4. Сграден фонд – съществуващи сгради на територията на общината

Сградният жилищен фонд е неефективен от гледна точка на енергийна ефективност. Към настоящия момент едва 7% от обитаваните жилищни сгради в страната (построени след 2010 г. или съществуващи обновени) са в съответствие с актуалните нормативни изисквания за ЕЕ. От оставащите 93% следва да се определят допустимите и подходящи за саниране, които да бъдат обхванати от стратегията, в съответствие с изискването на Директива (ЕС) 2018/844 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2010/31/ЕС относно енергийните характеристики на сградите и Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност.

Съществуващите сгради на територията на община Димово са, както следва:

- Общинска собственост частна - 40 сгради и помещения;
- Общинска собственост публична - 51 сгради помещения;

В експлоатация е над 70 % от общинския сграден фонд.

Училищната мрежа се състои от:

- 1 средно училище в с. Арчар;

2 основни училища в гр. Димово и в с. Гара Орешец;

Детските заведения в общината са:

- 3 бр. Детски градини в гр. Димово, с.Гара Орешец и с. Арчар;

- **Общинска културна инфраструктура:**

- 7 сгради на Читалища в експлоатация: - град Димово, с. Арчар, с. Извор, с. Гара Орешец, с. Воднянци, с. Медовница и с. Карбинци;;

Лечебни и социални заведения:

- 1 „Дом на здравето" - медицински комплекс гр. Димово;

- 18 здравни практики в общински помещения - с .Арчар, с. Гара Орешец, с. Извор, с. Костичовци, с. Държаница, с. Септемврийци, с. Ярловица, с. Воднянци, с. Карбинци, с. Лагошевци, с. Острокапци, с. Кладоруб, с. Бела, с. Скомля, с. Медовница, с. Шипот и с. Владиченци, ;

- 1 Дневен център за възрастни хора, ЦРСИ и ДСП в гр. Димово;

- 1 ЦНСТЛФУ с. Извор;

- 1 ЦНСТЛФУ с. Гара Орешец;

- 1 ЦНСТЛПР с. Воднянци;

- 1 Социален комплекс с. Арчар

Административни сгради:

- 1 Административна сграда в гр. Димово;

- 21 Административни сгради на кметства - с. Арчар, с. Гара Орешец, с. Извор, с. Костичовци, с. Мали Дреновец, с. Държаница, с. Септемврийци, с. Ярловица, с. Воднянци, с. Карбинци, с. Върбовчец, с. Лагошевци, с. Дълго поле, с. Острокапци, с. Кладоруб, с. Бела, с. Скомля, с. Медовница, с. Яньовец, с. Шипот и с. Владиченци;

- 13 Административни сгради на кметства със смесено ползване;

Общински сграден фонд

Сградния фонд в община Димово е в незадоволително състояние. Преобладаващата част от сградите са с ниски топлотехнически качества. Експлоатацията на сградите по правило се осъществява без специализиран енергиен мениджмънт. По-голям процент от сградите са монолитни и са въведени в експлоатация преди 1960 и до 1967 г. Стените на сградите, построени след 1960 г. са тухлени, без топлоизолация, с топлинни загуби до 5 пъти по-големи в сравнение с нормите за ново строителство. Покривните конструкции на част от сградите са с множество течове.

Дограмата във почти всички сгради е дървена, в много случаи единична и като цяло в лошо състояние (най-вече не добре уплътнена). Топлинните загуби през прозорците достигат до 50% от общите топлинни загуби на сградите.

Сградите на детските и учебните заведения са в добро състояние, понеже в периода 2012 – 2018 година са направени строителни ремонти и са въведени енерго - ефективни мерки на сградите на ДГ „Слънце" и СУ „Св. Св. Кирил и Методий" в град Димово, ОУ „Димитър Благоев" и ДГ „Снежанка" в с. Гара Орешец и СУ „Христо Ботев“ и ДГ „Кокиче" в с. Арчар.

Читалищните сгради са в незадоволително състояние с изключение на сградите в с. Арчар и в гр. Димово за които са въведени енерго - ефективни мерки.

Отоплението на общинските сгради е смесено, на течно и твърдо гориво чрез парни инсталации. При ремонта на сградите на детските градини в с. Гара Орешец и с. Арчар на покривите им са монтирани слънчеви батерии с които се захранват с топла вода, т.е. използват се ВЕИ.

Не се използва електроенергия за отопление. В кухненските блокове на детските заведения и социалните домове храната се приготвя на смесено гориво, в повечето блокове се използва газ за битови нужди съобразена с изискванията за експлоатация и на ел. енергия.

Не във всички общински сгради осветлението е подменено с луминесцентно, а в някои сгради е все още с енергоемки светлоизточници.

Сградите на физическите лица /домакинствата/ използват за отопление основно твърдо гориво, за битови нужди на домакинствата се използва освен твърдо гориво, в по - редки случай - газ пропан бутан и ел енергия. За отопление се използват локални парни инсталации, по - малко се използва ел енергия, във фирмените сгради и помещения използвани в сферата на услугите, хранително вкусовата и лека промишленост се използва основно ел енергия и по-рядко газ и твърдо гориво.

4.5. Промишлени предприятия

Въпреки факта, че по-голяма част в процентно съотношение от общинската икономика заема дела на фирмите обработващи земя и заети в сферата на селското стопанство на територията на общината, и основно в град Димово функционират и предприятия с предмет дейност в леката промишленост - производство на метални детайли и елементи. През последните години се наблюдава ръст на фирмите с предмет на дейност в промишлената енергетика и по-конкретно в добива на ел. енергия от фотоволтаични системи. Функционират и фирми в сферата на леката промишленост преработка на селскостопанска продукция. На 100 % от стопанските субекти на територията на общината използват съществуващ сграден фонд, който се адаптира в зависимост от дейността на предприятието и съгласно законовите изисквания. Ново построени стопански сгради и съоръжения почти няма, тъй като общината е разполагала и разполага към момента със значителен сграден фонд. За съжаление поради липса на финансов ресурс много малко фирми инвестират в основни ремонти и подобряване енергийната ефективност на сградите и помещенията си, както и в проекти имащи за цел внедряване на ВЕИ. Стопанските субекти на територията на общината не ползват за своята

дейност енергия от възобновяеми източници, потребява се твърдо и течно гориво, ел. енергия, в редки случай газ пропан бутан.

Най-съществения фактор за високите сметки през отоплителния сезон е именно липсата на топлоизолация на жилищните сгради и високият процент на топлопропускливост. Повечето жилища са индивидуално отоплявани, като се използват остарели електрически уреди или печки на дърва и въглища.

През последните години се наблюдава тенденция към изпълнение на частично и цялостно извършване на дейности по въвеждане на мерки за енергийна ефективност на еднофамилни жилищни сгради. Всички те са финансирани от собствениците.
Общината няма изпълнени програми в това направление.

Цената на енергията през последните 2 години също допринася за повишаване на сметките за комунални услуги в тези сгради.

Актуални данни за средата на обитаване ще бъдат получени след окончателното обработване на информацията от Преброяване на населението и жилищния фонд, направено през 2021.

Общината е в процес на подобряване на комфорта в обществените сгради чрез подобряване на енергийните им характеристики и повишаване на енергоефективността им.

Конкретни мерки, които общината да предприеме за изпълнение за периода 2024-2034 г., са:

- Енергийно обследване на сградите общинска собственост, които все още не са обследвани.
- Последващо енергийно обследване на вече санираните и модернизирани сгради, изчислявания на постигнати спестявания и получаване на сертификати за клас енергийна ефективност.
- Организиране на информационни кампании за насърчаване на повишаването на енергийната ефективност в жилищните сгради.
- Насърчаване на дейности по саниране, реконструкция и модернизация на жилищни сгради и инсталациите в тях чрез данъчни облекчения, подпомагане на местни инициативи и организации с инвестиционни намерения.
- Подпомагане на процеса по включване на общински и жилищни сгради в проекти за създаване на енергийни общности и кооперативи.

Общината има неизползвани дълготрайни материални активи (сгради и съоръжения), които могат да се използват за разкриване на нови производства на индустриални стоки, а също и на такива от хранително-вкусовата промишленост. Относително ниските цени на земите и действената общинска администрация привлича инвеститори, които търсят подходящи терени за развитие на производствени мощности.

Положително е, че повечето от фирмите в бранша постоянно правят подобрения на базата и условията за работа, като по този начин отговарят на европейските изисквания, за което свидетелстват получените сертификати и награди. На територията на общината услугите са сравнително добре развити. Търговската дейност се осъществява от над 250 търговски обекта за хранителни стоки и заведения за обществено хранене.

Промишлените предприятия на територията на общината използват слабо или изобщо не използват енергия от възобновяеми изгочници.

4.6. Транспорт

Транспортната система на община Димово се формира от мрежата и съоръженията на шосейния и ж.п. транспорт. Географското положение на община Димово, определя и нейната транспортна достъпност и включеност в националната транспортна система.

Като "отворена система" посредством осем вход-изхода се осъществяват транспортните връзки между населените места в общината и населени места от областта и страната.

Пътната мрежа включва част от международен път Е - 79, по трасето на Европейски коридор № 4, второкласни, третокласни и общински пътища. На 30 км от града се намира Дунав мост 2 и КПП Връшка чука, а на 50 км КПП - Брегово. Предстои откриването на ГКПП - Салаш. Общата дължина на функциониращата пътна мрежа е 162,9 км. Разстоянието между крайните селища в общината е 63 км (от с. Ярловица до с. Яньовец). Центърът на общината се намира на 35 км от град Видин и на 70 км от град Монтана.

През територията на общината преминава ж.п. линията Видин-София-Видин с дължина през територията на общината от 38 км. Обслужването се извършва от две ж.п. гари - Димово и Орешец и 4 спирки - Бела, Карбинци, Воднянци и Скомля. Общественият автобусен транспорт се осъществява от частни транспортни фирми, обслужващи по-малко от 1/3 от населението предимно от по - големите населени места в общината. Населените места в общината се почиства от ТБО от Община Димово със специализирана техника - сметоизвозващи автомобили на течно гориво - бензин и дизел. Обслужващите пътнически автобуси са на дизелово гориво, както автобусите, микробусите и леките автомобили обслужващи училищния, и социалния сектор. На територията на общината няма транспортни средства обслужващи различните видове общински дейности и използващи биогорива и енергия от ВИ.

Пътната мрежа на територията на общината възлиза на 154,9 км. в т.ч.:

- пътища I клас - 27,5 км;
- пътища II клас - 12,7 км;
- пътища III клас - 49,5 км;
- пътища IV клас - 65,2 км.

В добро състояние са над 85 % от пътните отсечки, свързващи населените места от общи¬ната.

Ежегодно от републиканския бюджет се отпускат целеви средства за ремонт и рехабилитация на общинската пътна мрежа /IV - клас/. Това даде възможност само за по-малко от пет години, състоянието на общинската пътна мрежа значително да се подобри.

Общата оценка на състоянието на транспортната система е задоволително. Общината има добре изградена пътна мрежа. Пространствената организация позволява относително бърз достъп от всички населени места до центъра, а от там и до областния център – град Видин.

Задоволителното състояние на пътната мрежа, която се поддържа от „АПИ“ , създава известни проблеми с достъпа до селата, които обслужва. Местните пътища са в добро състояние, като само в някои отделни участъци състоянието им е лошо. Осигурени са регулярни транспортни връзки на селата с центъра на общината, респективно и до областния център – град Видин.

4.7. Домакинства

Според последното преброяване на населението и жилищния фонд направено през 2021 година броя на домакинствата в община Димово са 2 648.

Средната брутна месечна заплата на човек от територията на общината е под 1000 - 1200 лева, което води до сравнително ниска покупателна способност на домакинствата от района.

Коефициентът на заетост е 73,3%, но не е малък и дела на безработните – над 25%, като за хората над 50 години, той дори е по-висок – над 30%.

Процентът на хората със средно и основно образование е 75%, което допълнително възпрепятства възможността за намиране на по-добре платена работа.

Все още съществена част от населението в общината използва предимно остаряла техника, която не отговаря на изискванията на ЕС. Електроуредите са с нисък клас на

енергопотребление и съчетано с високата топло пропускливост на сградния фонд води до високо потребление на енергия, а с това и високи разходи.

Цената на енергията през последните 2 години също допринася за повишаване на сметките за комунални услуги в домакинствата.

Доставчик на електроенергия за бита е „Електрохолд България“ ЕООД. Отоплението се осъществява с електроенергия и твърдо гориво, а от няколко години една част вече и с дървесни пелети и др.

Потребление на енергия от възобновяеми източници – има отделни случаи за производство на БГВ от соларни системи, както и нови горивни камери и/или камини, но в общината липсват данни за техния брой.

Програмата може да бъдат ефективен инструмент за управление и пълноценно развитие на общината единствено при активен обмен на идеи и координирани действия между всички заинтересовани страни.

Необходимите предпоставки за успешно им включване са:

1. Целенасоченост - осъществяване на достъпен и приобщаващ процес, адекватен на целта;
2. Равнопоставеност - осигуряване на равен достъп и представителство на всички заинтересовани обществени групи;
3. Резултатност - включване на резултатите от процеса на участие във формулирането на самите решения и политики;
4. Партньорство - сътрудничество с всички на принципа на равнопоставеност и зачитане на гражданските и човешки права.
5. Актуална и разбираема информация

За да бъдат правилно формулирани приоритетите, целите и дейностите по включване на гражданите в политиките на Общината е необходимо да се установи взаимовръзката между заинтересованите страни и програмите за енергийна ефективност и ВЕИ на община Димово в периода 2024-2034 г. Под заинтересовани страни се разбират всички лица, групи хора, институции или фирми, които имат отношение към планирането и изпълнението от програмите и биха имали пряк или косвен ефект от тяхната реализация.

Конкретните мерки за изпълнение в общината за периода до 2034 година са както следва:

- Участие в инициативи, свързани с подхода „Водено от общностите местно развитие“ (ВОМР);
- Участие в съвместни партньорски проекти на областната администрация в сектор ЕЕ и ВЕИ;
- Участие в публично-частни партньорства или концесии;
- Провеждане на анкетни проучвания, публикувани на интернет страницата на администрацията;
- Анкети, оставени за попълване в Центъра за обслужване на граждани;
- Анкети, изпратени на е-мейлите на заинтересовани страни – бизнес организации и юридически лица с нестопанска цел;
- Да използват всички възможни подходи за вземане на съвместни решения в процеса на формулиране, разработване, прилагане, наблюдение и контрол на местните политики, а именно:
- Организиране на публични дебати; работни групи; кръгли маси; форкус групи; обществени форуми и конференции; групи за допитване до местния бизнес и потенциални инвеститори.
- Създаване на енергийни общности на територията на общината.

Енергийните общности са форма на сътрудничество между различни граждани, с възможност за партньорство с местните общини, като те стават активен участник

в производството, съхранението и предлагането на енергия. Основната им цел е да осигуряват не толкова финансови, колкото екологични, икономически или социални ползи на своите членове или на районите, в които оперират.

Като държава – членка на ЕС, България предстои да приеме редица нови разпоредби, за да осигури по-голяма правна и регулаторна сигурност за развитието на енергийните общности и „производителите-потребители“, които са залегнали в основата на визията за енергийна трансформация на европейско ниво.

Енергийните общности могат да съществуват под различни форми. Една от най-често срещаните форми на енергийни общности в Европа е енергийният кооператив, но се срещат още и във формата на публично-частни партньорства с местни партньори, или като съдружия или сдружения.

Независимо от правната форма, която приемат, енергийните общности могат да допринесат за редица ползи за обществото. Енергийните проекти на ниво общност позволяват на хората да бъдат активни участници в енергийната система, подпомага децентрализацията ѝ и намалява общата зависимост от изкопаемите горива, като по този начин допринася за ограничаването на емисиите на парникови газове.

Концепцията за енергийни общности представлява социална иновация, която може да даде решения за проблема с енергийната бедност в България. Много енергийни общности в Европа дават възможност на социално и икономически уязвими групи да участват и да се възползват от проектите, без да допринасят финансово към тях.

Бизнес моделът, който следват енергийните общности за ВЕИ се базира на съвместното участие на членовете, които съвместно притежават и участват в проекти за възобновяема енергия или енергийна ефективност. Някои от принципите, очертани от Международния кооперативен алианс, са:

1. *Доброволно и отворено членство*: Енергийните общности за ВЕИ са доброволни организации, отворени за всички лица, които могат да използват техните услуги и желаят да поемат отговорностите на членството, без пол, социална, расова, политическа или религиозна дискриминация.

2. *Демократичен членски контрол*: Енергийните общности са демократични организации, контролирани от своите членове, които активно участват в определянето на техните политики и вземането на решения е организирано по демократичен начин.

3. *Икономическо участие на членовете*: Членовете внасят и контролират капитал, като част от него обикновено е обща собственост на общността. Те могат да получават ограничена компенсация, ако има такава, върху капитала, записан като условие за членство. Членовете разпределят излишъците за някои или всички от следните цели: развитие на общността, евентуално чрез създаване на резерви, част от които поне би била неделима; облагодетелстване на членовете пропорционално на техните транзакции с кооперацията; и подпомагане на други дейности, одобрени от членовете.

4. *Автономия и независимост*: Енергийните общности/кооперативи са автономни организации за самопомощ, контролирани от техните членове. Ако сключват споразумения с други организации, включително правителства, или набират капитал от външни източници, те правят това при условия, които гарантират демократичен контрол от страна на членовете им и запазват тяхната автономия на сътрудничество.

5. *Образование, обучение и информация*: Енергийните общности/кооперативи осигуряват образование и обучение за своите членове, избрани представители, мениджъри и служители, за да могат да допринесат ефективно за развитието на общността. Те информират широката общественост – особено младите хора и лидерите на общественото мнение – за естеството и ползите от сътрудничеството.

6. *Сътрудничество:* Енергийните общности/кооперативи обслужват своите членове най-ефективно и укрепват кооперативното движение, като работят заедно чрез местни, национални, регионални и международни структури.

7. *Загриженост за общността*: Те работят за устойчивото развитие на своите общности чрез политики, одобрени от техните членове.

4.8. Услуги

Сферата на услугите заемат голям дял в процентно съотношение от общинската икономика. Те са представени предимно от отрасла на търговията - магазини, къщи за гости, ресторанти, питейни заведения. По - голямата част от тези стопански субекти реализират своята търговска дейност в съществуващи сгради и помещения с променено предназначение, съгласно законовите разпоредби. Много малка част от обектите са с внедрени мерки за енергийна ефективност най-вече подменена ПВЦ дограма, липсват мерки за ВЕИ.

На територията на община Димово има изградена добра телекомуникационна инфраструктура и съобщителна мрежа, чрез която се осигуряват всички видове комуникационни услуги – съобщителни, интернет, телевизия и други.

В общината има развита и достигаща до всяко селище автоматична телефонна мрежа. Всички селища са с автоматично входящо и изходящо междуселищно избиране. Продължава въвеждането на модерна цифрова комутационна и преносна далекосъобщителна инфраструктура и подменяне на съществуващата аналогова.

Наложилата се през последните години тенденция на намаление на фиксираната телефонна плътност и увеличение на мобилната продължава, като стойността на показателят „фиксирана телефонна плътност по домакинства” бележи постоянно намаление, подобно на процесите в цялата страна, докато за показателя „мобилна телефонна плътност” се наблюдава непрекъсната тенденция на увеличение.

Всички селища от общината имат покритие от мрежите на трите мобилни оператора Vivacom, Yettel, и A1, но в някой от селата обхвата все още е слаб. Във всички населени места има мобилен интернет с различна сила на сигнала.

Забелязва се значителен напредък през последните години, отнасящ се до разширяване обхвата на мрежата, както и въвеждането на нови услуги и технологии/UMTS – Universal Mobile Telecomunications System – Високоскоростна мобилна технология от трето поколение, HSUPA – High Speed Uplink Packet Acsess – Технология от четвърто поколение, 4 пъти по-бърза от скоростта при UMTS.

Предоставяните от тях услуги включват и мобилна и фиксирана телефонна услуга. По информация от Българска телекомуникационна компания – АД, елементите на подземната техническа инфраструктура, собственост на компанията са напълно изградени. Като цяло, населените места в община Димово разполагат с условия за осъществяване на стационарна телефония.

По отношение на качеството на интернет свързаността са необходими оптимизации, с цел евентуално привличане на ИКТ инвеститори, реализация на услуги и дейности свързани пряко или косвено с нея.

Все по-важно за регионалната конкурентоспособност и развитието на фирмите става достъпът до Интернет и развитието на информационното общество, с което се намаляват препятствията от разстоянието и проблемите на отдалечеността, характерни за много периферни райони. Достъпът до Интернет и степента на използване от домакинствата до голяма степен се обуславят не само от техническата обезпеченост, но и от социално-икономическото състояние на потребителите.

През последните години се увеличава достъпността и използваемостта на интернет на територията на общината.

Дейностите на съобщителната система се осъществяват от пощенските станции и пощенски клонове. Мрежата от пощенски станции в селата е добре развита и задоволява нуждите на населението. Радиофикацията и телевизацията се осъществяват посредством мрежи за наземно радиоразпръскване. Всички населени места в общината са покрити с радио и телевизионен сигнал и със сигнал на мобилните оператори. Всички населени места имат ефирно покритие с радио и телевизионен сигнал, като покритието със сигнал на лицензираните национални телевизии е 100% за територията на цялата община.

Осъществяват се следните дейности – кореспондентски пратки, абонамент на вестници и списания и тяхната доставка, парични преводи. Извършват се много и разнообразни дейности по възлагане, като изплащане на пенсии, изплащане обезщетения от Бюрото по труда, инкасиране на сметки за ток, доставка на писма и списания, уведомителни пратки, продажба на винетки, както и много други дейности, застъпени в различните пощенски станции по различен начин според потребностите на населението. Куриерски услуги на територията на общината се извършват от „Български пощи“, Еконт, Спиди и др. Има офиси и на EasyPay.

4.9. Селско стопанство

Селското стопанство има структуроопределяща роля в икономиката на Община Димово. Основната форма на икономическа дейност е земеделието, в по-малка степен животновъдство, горско стопанство, занаятчийство и селски туризъм.

Това е най-развитият сектор от общинската икономика. Предвид субсидираният му характер и голямата площ обработваеми земи на територията на общината от общо 236 000 декара се обра¬ботват 148 000 дка или 62,7 % от територията на общината се обработва. Към момента по-голямата част от обработваемата земя е заета от зърнени култури, предимно пшеница, ечемик и царевица. Благоприятните природо-климатични и почвени условия предполагат възможности за развитие на зеленчукопроизводството, лозарството и овощарството. Преобладаващата част от земята около 95% се обработва от големите земеделски фирми. Земеделските стопанства са тясно специализирани и едва 5% от тях са смесени и се занимават както с растениевъдство, така и с животновъдство. Около две трети от малките земеделски стопанства отглеждат главно зеленчуци за лично или семейно потребление. Средните по размер стопанства развиват разнообразна дейност: 78% отглеждат зърнени и технически и култури, 18 % са овощни и лозови насаждения, около 2 % - зеленчуци и останалите – трайни култури. Големите стопанства се занимават главно със зърно производство.

Въпреки този факт фирмите и земеделските производители не използват в реализирането на своята основна дейност гориво или друг вид енергия добита от ВЕИ.

Община Димово е традиционен производител на зърнени, маслодайни и фуражни култури. Под влияние на пазарните фактори се наблюдава тенденция на увеличение на площите засети с пшеница и слънчоглед.

Климатът е благоприятен и за развитие на трайни насаждения, основно лозя.

Зеленчукопроизводството в областта е сравнително слабо застъпено като се има предвид подходящите за отрасъла почвено-климатични условия. Отглеждат се домати, пипер, картофи, зеле, моркови и фасул в дворни места и оранжерии, но на малки площи. Земеделските стопани отглеждащи традиционно зеленчуци на по-големи площи са няколко на брой и изградили собствени поливни системи. Останалите стопани са с малки площи и отглеждат зеленчуците за лични нужди.

Вторият подотрасъл на селското стопанство е животновъдството. Животновъдството е стимулирано на територията на общината още от периода след 1944г. Характерно за местното население е отглеждането на високопродуктивни животни. Традиционно за общината е птицевъдството.

Пчеларството и отглеждането на медоносни растения е традиционно за общината.

Пчеларството осигурява алтернативна заетост на населението в планинските райони, осигуряваща допълнителни доходи. Наблюдава се тенденция на увеличаване на броя на пчелните семейства, което е с 4.5 %. Това е свързано с участие на пчеларите в Националната пчеларска програма, засиления интерес към производство на биологичен мед и програмата „de minimis” .

Съществуващите добри традиции, висок професионализъм на занимаващите се с пчеларство и природо-климатични дадености, обуславят развитието на този подотрасъл.

Горско стопанство: Въпреки наличието на гори със стопанско значение, съставляващи 22,11% от на територията на общината, техният потенциал за развитие на мащабни дърводобивна и дървопреработвателна дейност не може да се оцени като значителен.

Обликът на гората в община Димово се дава от насаждения с естествен произход, заемащи 100% от общата залесена площ.

Дървесината, като източник на биоенергия, се използва от населението на общината предимно за отопление.

Съществен проблем по отношение на опазването на горите, характерно за повечето по-малки общини остава дейността на незаконната сеч, незаконното добиване на дървесина от гори частна, държавна и общинска собственост.

Освен дървесината има и много други видове биомаса – растения, остатъци от селското стопанство и лесовъдството, както и органичните компоненти на битови и индустриални отпадъци, които могат да бъдат използвани, както за производството на топлинна и електрическа енергия, така и за производството на горива и химикали.

4.10. Външна осветителна уредба

Системите за улично осветление са част от архитектурния облик и инженерната инфраструктура на населените места и имат за цел да осигуряват безопасна и комфортна светлинна среда през тъмната част на денонощието за местните жители, работещите и посетителите или транзитно преминаващите лица. Съвременните технологични решения за осигуряване на такава среда могат да се осъществят при значително намаление на разходите за енергия, което да намали тежестта на тези разходи в бюджета на общините от една страна и от друга да подпомогне постигането на националните цели в областта на енергийната ефективност и емисиите на парникови газове.

Електропреносната система на община Димово е добре развита, а използваните съоръжения са добре поддържани.

Електроснабдяването в община Димово се осъществява посредством електропреносната и електроразпределителната мрежа в общината и съоръженията към нея.

Електропреносната мрежа се състои от линейни обекти – въздушни електропроводи високо напрежение (110, 220 и 400 kV) и точкови обекти – електрически подстанции. Въздушните електропроводи с работно напрежение 20кв се захранват трансформаторните постове за отделните населени места.

Мрежата Ср.Н (средно напрежение). – 20 kV е смесена - въздушна и кабелна - в населените места. На външен вид не се поддържа добре – явно средствата за подновяване на антикорозионното покритие на стълбовете не достигат (множество ръждясали и изкривени стълбове), изоставени стълбове с откраднати проводници, без номера и надписи по повечето от тях, без окастрени сервитути през горските терени и т.н.

Всички населени места на територията на община Димово са електрифицирани.

На територията на общината има 145 трафопоста. Уличните ел. мрежи НН са изградени напълно. Селищата се електроснабдяват с напрежение 20 кв, чрез въздушни електропроводи.

В централната градска част на град Димово и много малка част в центъра на с. Гара Орешец уличното ел. захранване е кабелно, а в останалата част, както и по селата е въздушно. Всички населени места на територията на Община Димово са електрифицирани. В град Димово има възлова станция -20 кв. и в с. Гара Орешец ПС 110/20 кв.

Общината е подсигурила на 100 %, всички населени места с улично осветление. През 2009 - 2010 бяха подменени осветителните тела с енергоспестяващи, въведен бе и специален режим за контрол на захранването и пусковия механизъм. Три от сградите общинска собственост /Административната сграда на общината, сградата на църква „Св. Констан¬тин и Елена" и сградата на училище ОУ „Св. Св. Кирил и Методий"/ са с изградено художествено енергоспестяващо осветление.

През 2024 година стартира изпълнението на обект: „Подобряване на енергийната ефективност в община Димово: Модернизация на системите за външно осветление в 3 зони, включващи главни пътни артерии в следните населени места – гр. Димово, с. Арчар и с. Гара Орешец“. Източник на финансиране е ПРСР.

Като резултат част от населението на общината ще се ползва от модернизирано и енергоспестяващо улично осветление, осигуряващо комфорт, сигурност и удобство.

Поддръжката на вече подменените осветителни тела е от значение и би било добре в общинския бюджет да се предвидят средства и за постигане на изчислените показатели на качество на работа на системата за уличното осветление, което се изразява в следните дейности:

- Редовно кастрене и прочистване на клони на дървета, които пречат на осветитетелите;
- Проверка и подмяна на компрометирани рогатки, кабели, стълбове за улично осветление, табла за управление на уличното осветление и други елементи от системата;

При извършване на дейностите следва да се спазват изискванията на приложимите наредби за монтаж на осветителите и безопасни условия на работа.

Подмяната на осветителите с нови светлодиодни е необходимо да бъде съчетано с нова система за управление на уличното осветление и табла за управление, която да осигурява най-малкото онлайн мониторинг на потреблението на електроенергия за установяване на преразход на електроенергия и проблеми с отчитането и фактурирането на електроенергия. Софтуерът на системата за управление на уличното осветление осигурява визуализация на потреблението на енергия, както и предупреждения за повишена консумация или друг проблем, свързан с управление на системата, което ще допринесе за намаляване загубите на енергия в резултат от нерегламентирани включвания например.

Изграждането на интелигентно енергоспестяващо улично и парково осветление, е добре да стане след провеждане на енергийно обследване и осигуряване на финансиране, например чрез сключване на договор с гарантиран резултат с ЕСКО компания.

5. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ. ВРЪЗКИ С ДРУГИ ПРОГРАМИ

Възможностите пред общината по отношение използването на възобновяеми енергийни източници са свързани основно с изграждане на слънчеви колектори и фотоволтаични електрически централи.

Приоритетите на община Димово за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници е в зависимост от стратегическите цели и политиката за развитие - постигане на конкурентоспособна, динамична и рентабилна местна икономика, подобряване на стандарта на живот на населението на територията на общината и намаляване на емисиите на парникови газове, като елементи от политиката по устойчиво енергийно развитие.

Недостатъчните финансови средства в община Димово все повече затрудняват въвеждането на технологии за прилагане на ЕЕ и използване на енергия от ВЕИ.

Възможности пред общината би могло да има в използването на различни механизми за насърчаване използването на ВЕИ, а именно:

- Привличане на партньори за изграждане на системи за производство на енергия – ББР, частни фирми, предоставящи лизингови схеми и др.

- Чрез сключване на договори с гарантиран резултат - ЕСКО договори.

- Използване на финансов ресурс на европейски структурни и инвестиционни фондове.

Ползите от подобна инвестиция ще бъдат:

- задоволяване нуждите на населението на общината с по- евтина електро и топлинна енергия;

- значително намаление на разходите за поддръжка на обществени сгради.

Възможност представлява и енергията от вятър в по-високите части на територията на общината, при подходяща оценка за всеки отделен случай. При инвестиционна възможност са на лице и условия за използване на енергия от преработката на отпадъци от производство, домакинства, животновъдство и горски сектор. Общината ще продължи да осъществява своята политика за енергийна ефективност и намаляване на потреблението на енергия в различните сектори. Към така намаленото потребление ще се търсят възможности за финансиране на мерки за преминаване към алтернативни източници на енергия.

5.1. Приоритетите на община Димово за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници е в зависимост от стратегическите цели и политиката за развитие на общината – постигане на конкурентоспособна, динамична и рентабилна местна икономика, подобряване стандарта на живот на населението, намаляване на емисиите на парникови газове, като елементи от политиката по устойчиво енергийно развитие.

5.2. Изпълнението на мерките в Програмата по ВЕИ, може да се съчетае с препоръките в заключителните доклади от проведените енергийни обследвания на сградите общинска собственост. При обновяването на тези сгради освен мерки по подобряване на термичната изолация на сградата, след доказване на икономическата ефективност, могат да се включат и мерки за въвеждане на термични слънчеви колектори, базирани на ВЕИ.

6. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПОТЕНЦИАЛА И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ ПО ВИДОВЕ РЕСУРСИ

Реализирането на приоритетната национална цел за бърз и устойчив икономически растеж предпоставя развит енергиен сектор, който отговаря на изискванията за висока конкурентоспособност, сигурност на енергоснабдяването и спазване на изискванията за

опазване на околната среда. Тези цели не могат да бъдат постигнати без възможностите, които предлага мащабното внедряване на ВЕИ.

Оптималното използване на енергийните възобновяеми източници е средство за достигане на устойчиво енергийно развитие и намаляване на вредните въздействия върху околната среда, а произведената енергия от възобновяеми енергийни източници е важен показател за конкурентоспособност и енергийна независимост на националната икономика.

Таблица 1: Намаляване на емисиите на парникови газове чрез внедряване на ВЕИ[1]

ВЕИ	Спестени емисии парникови газове			
	Електрическа енергия		Топлинна енергия	
	ktoe	kt CO_2 екв.	ktoe	kt CO_2 екв.
Биомаса	73	705	1227	4 270
ВЕЦ	257	2 480	0	0
Ветрова енергия	22	214	0	0
Слънчева енергия	4	39	21	72
Геотермална енергия	3	25	93	324
ОБЩО	**359**	**3 463**	**1341**	**4 666**

Източниците на възобновяема енергия в България са: водна енергия, биомаса, слънчева енергия, вятърна енергия и геотермална енергия. Общата сума на достъпния потенциал на страната ни (6 005 ktoe) е значително по-малък от първичното енергийно потребление (19 017 ktoe) по данни за 2004 година, от което следва, че България може да задоволи около 32% от енергийните си нужди при пълно усвояване на достъпния енергиен потенциал на възобновяема енергия на територията й.

Към момента страната ни покрива чрез внос повече от 70% от енергията, главно от Русия. Потреблението на електроенергия у нас почти се е удвоило в периода между 2005 г. и 2014 г., като се наблюдава стабилизиране след 2020 година.

Страната ни е постигнала общата си цел за възобновяемата енергия от 16% през 2020 г., главно за сметка на разширяване на използването на ВЕИ в сектора на отоплението и охлаждането, както и на слънчевата и вятърна енергия, като по данни на НСИ делът на възобновяемата енергия в брутното крайно потребление на енергия у нас за 2021 година възлиза на 17% според изискванията на Директива (ЕС) 2018/2001.

Сумарният технически потенциал за производство на енергия от възобновяеми източници в България е приблизително 4500 ktoe годишно, като все още има потенциал за енергия от вятър (18 GW) и слънце (6 GW), от биомаса (1 GW) и хидро-енергия (1.6 GW).[2] Разпределението между различните видове източници е неравномерно, като най-голям дял притежават хидро-енергията (~31%) и биомасата (~36%). Страната ни притежава значителни горски ресурси и развито селскостопанско производство – източници както на твърда биомаса, така и на суровина за производство на биогаз и течни горива. С бързи

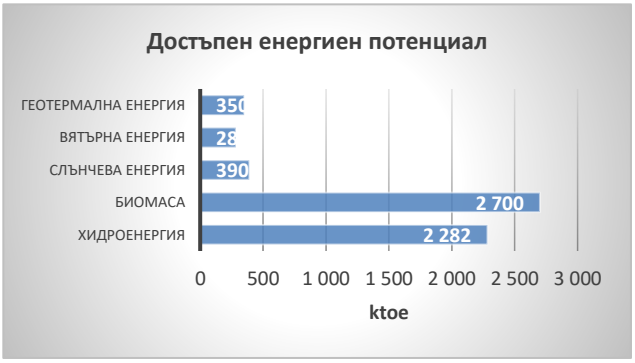
[1] Използваните преводни емисионни коефициенти са обобщени и са взети от методиката IPCC за инвентаризация на парникови газове – за електрическа енергия 830 gCO2/kWh, а за топлинна енергия 300 gCO2/kWh

[2] По Доклад на Международната агенция за възобновяема енергия (IRENA): http://www.irena.org/ DocumentDownloads//Publications/IRENA_Cost-competitive_power_potential_SEE_2017.pdf

темпове се развива производството на електроенергия от вятърни и слънчеви централи, както и използването на слънчева енергия за покриване на нуждите от топла вода в бита.

Възобновяем източник	Технически достъпен потенциал		
			ktoe[3]
Хидро-енергия	26 540	GWh	2 282
Биомаса	113	TJ	2 700
Слънчева енергия	4 535	GWh	390
Вятърна енергия	3 283	GWh	283
Геотермална енергия	14 667	TJ	350
Общо			**6 005**

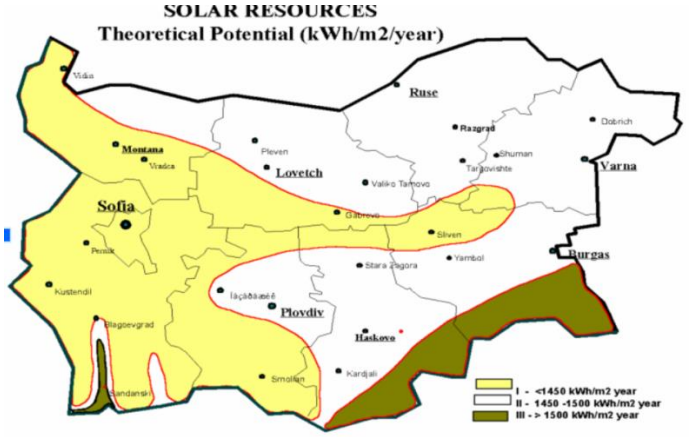
Таблица 2. Достъпен потенциал на различните видове ВЕИ в България[4]

Фиг. 2 Достъпен енергиен потенциал на ВЕИ

6.1. Слънчева енергия

Средногодишното количество на слънчево греене за България е около 2 150 часа, а средногодишния ресурс слънчева радиация е 1 517 kWh m^2. Като цяло се получава общо количество теоретически потенциал слънчева енергия падаща върху територията на страната за една година от порядъка на 13.103 ktoe. След анализ на базите данни е направено райониране на страната по слънчев потенциал и България е разделена на три региона в зависимост от интензивността на слънчевото греене.

Фиг. 3 Карта за теоретичния потенциал на слънчевата радиация в България

В Централен Източен регион – 40% от територията на страната, предимно планински райони. Средногодишната продължителност на слънчевото греене е от 400 h до 1 640 h - 1 450 kWh/m2 годишно.

В Североизточния регион, в който попадат предимно селски райони, средногодишната продължителност на слънчевото греене е от 450 h до 1 750 h - 1 550 kWh/m^2 годишно.

В Югоизточен и Югозападен регион – 10% от територията на страната, предимно планински райони и южната брегова ивица. Средногодишната продължителност на слънчевото греене е от 500 h до 1 750 h - 1 650 kWh/m2 годишно.

В зависимост в кой регион се намира общината, се определя интензивността на слънчевото греене и какво е средногодишното количество слънчева радиация попадаща

[3] 1 ktoe - килотон петролен еквивалент -1 toe (1 тон петролен еквивалент) = 11,63 MWHh
[4] По прогнозен документ, съобразен с изискванията на директива 2009/28/ЕО

на единица хоризонтална повърхност (kWh/m^2).[5] Пресмятат се стойностите за общината в зависимост от терените.

За община Димово средногодишния ресурс на слънчева радиация е около 1450 kWh/m^2 като усреднена стойност. (виж фиг. 11).

Слънчеви колектори

Най-достъпни и икономически ефективни са технологиите за преобразуване на слънчевата енергия в топлинна, включваща т.н. слънчеви колектори. Данните за тях са трудни за събиране, поради частния характер на процеса на инсталация, но техният брой все още е твърде малък за Община Димово.

Най-използваното място от сградата за инсталиране на фотоволтаични елементи е покривът. За района на общината са удачни самостоятелни соларни системи от 240 W и 720 W.

На територията на общината все още няма монтирани слънчеви колектори върху покривната конструкция на общински сгради.

Това показва наличието на интерес и активност по отношение на използване на слънчевата енергия като основен възобновяем източник на територията на общината.

PV системи

Използването на слънчевата радиация за производство на електрическа енергия може да стане и в обособена за целта плантация, както и на новостроящи се сгради.

На територията на Община Димово има изградени фотоволтаични електрически централи, които да бъдат присъединени към преносната мрежа като възобновяеми източници на енергия от регионално ниво.

Това е сфера, която остава отворена за развитие, при наличие, че общината съумее да привлече частни инвестиции или създаде условия за публично-частно партньорство.

Конкретни препоръки по отношение на развитието на производство на ел. енергия от слънчевата радиация са:

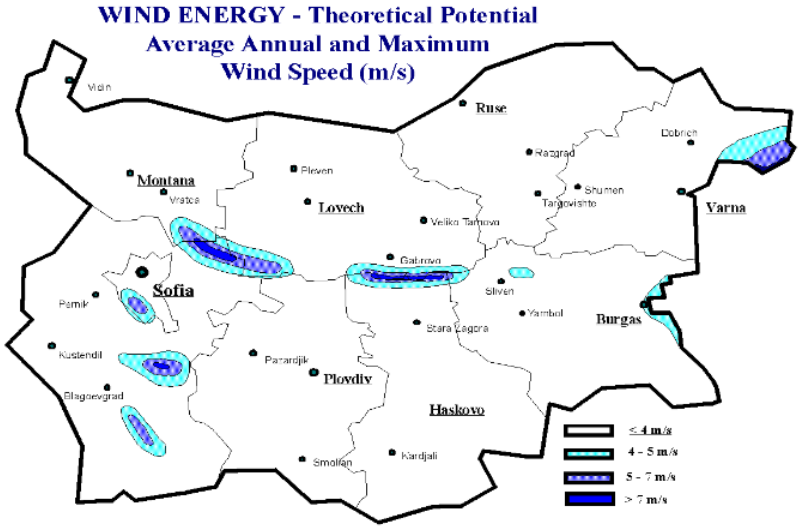
- Продължаване на изграждането на малки фотоволтаични покривни централи на обществените сгради – кметства, читалища, училища, детски градини и на еднофамилните жилищни сгради.

Според инсталираната мощност на соларните панели, те могат да осигурят по-голямата част или цялата електрическа енергия, от която сградата се нуждае;

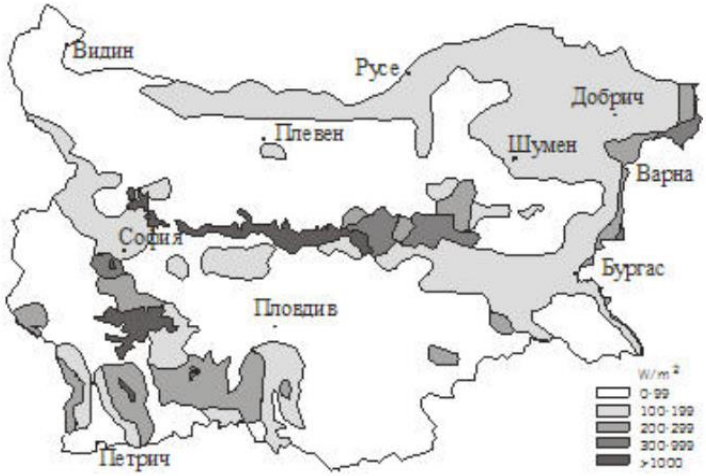
- изграждане на инсталации за подгряване на вода за битови нужди, също е начин за развитие на сектор ВЕИ на територията на общината.

6.2. Вятърна енергия

Критериите, на базата на които се прави оценка на енергийния потенциал, са средномесечна скорост на вятъра – V (m/s), на 10 m височина от повърхността и плътност на енергийния поток (W/m^2).

Фиг. 4 Карта за ветровия потенциал в България

Фиг. 5 Карта за плътността на енергията на вятъра на височина 10м над земята

Въз основа на средногодишните стойности на енергийния потенциал на вятърната енергия, отчетени при височина 10 m над земната повърхност, на територията на страната теоретично са обособени три зони - А, В и С - с различен ветрови потенциал.

Община Димово влиза в зона А с малък ветроенергиен потенциал, която включва равнинните части от релефа на страната (Дунавската равнина и Тракия), долините на р. Струма и р. Места и високите полета на Западна България. Характеристики на тази зона са:

- Средногодишна скорост на вятъра: 2-3 m/s;
- Енергиен потенциал: 100 W/m2 ; (т.е. по-малко от 1 500 kWh/m2 годишно);

В Зона на малък ветрови потенциал могат да бъдат инсталирани вятърни генератори с мощности от няколко до няколко десетки kW. Възможно е евентуално включване на самостоятелни много-лопаткови генератори за трансформиране на вятърна енергия и на PV-хибридни (фотоволтаични) системи за водни помпи, мелници и т. н. Разположението на тези съоръжения е най-подходящо в зона с малък ветрови потенциал на онези места, където плътността на енергийния поток е над 100 W/m2 .

Зона В, която е със среден ветроенергиен потенциал и включва Добруджанското плато, част от поречието на р. Дунав, черноморското крайбрежие и местата в планините до 1000 m надморска височина. Характеристиките на тази зона са:

- Средногодишна скорост на вятъра: 3 – 6 m/s;
- Енергиен потенциал: 100 - 200 W/m^2 ; (около 1 500 kWh/m^2 годишно);

В зона на среден ветрови потенциал: могат да бъдат инсталирани 3-лопаткови турбини с инсталирана мощност от няколко десетки до няколко стотици kW. В тази зона плътността на енергийния поток е между 100 и 200 W/m^2. [6]

Зона С е с висок ветроенергиен потенциал, като включва вдадените в морето части от сушата (н. Калиакра и н. Емине), откритите планински била и върхове с надморска височина над 1 000 m. Характеристики на тази зона са:

- Средногодишна скорост на вятъра: над 6-7 m/s;
- Енергиен потенциал: 200 W/m2 ; (над 1 500 kWh/m2 годишно);

В Зона на голям ветрови потенциал: могат да бъдат инсталирани 2- или 3-лопаткови турбини, с мощност от няколко стотици kW до няколко MW. Тези съоръжения обикновено са решетъчно свързани вятърни централи. Височината на стълба (кулата) е между 50 и 100 m, но може да бъде и по-висока, в зависимост от дължината на лопатките.

Територията на община Димово влиза в зона А. Към момента няма изградени вятърни централи на територията на общината.

По високите върхове и плата на територията на община Димово е възможно да бъдат инсталирани вятърни генератори с мощности до няколко десетки KW. Възможно е евентуално включване на самостоятелни многолопаткови генератори за трансформиране на вятърна енергия. Разположението на тези съоръжения е най- подходящо в зони с малък ветрови потенциал на онези места, където плътността на енергийния поток е над 100 W/m2. Малките вятърни генератори са добра инвестиция за малкия и среден бизнес, но трябва да се пресметнат ясно следните характеристики:

- Висока стойност на инвестициите за инсталиран кВт.
- Наличие на площи при които скоростта на вятъра е > 6 м/сек
- Голямата отдалеченост до електропреносната мрежа, което увеличава допълнително инвестиционните разходи.

6.3. Водна енергия

Водните ресурси на територията на общината са формирани от повърхностни и подземни води. Територията на общината се отводнява от притоците на река Дунав – река Арчар, река Скомля, река Белщица и река Лом. Преминаването на тези реки, през територията включително река Дунав в Арчарския район и наличието на 6 микроязовири / Върбовчец, Медовница – 2 бр., Шипот, Скомля и Ярловица / предполагат и дават възможност за развитие на зеленчукопроизводството и рибовъдството. По поречията на реките и районите около язовирите няма изградена канализационна мрежа, а там, където има такива съоръжения, те са неизползваеми или разрушени. Чести са случаите на заливане от водите на река Дунав на териториите около тях. Територията на общината, главно около гр. Димово и района около р. Дунав са налични добри запаси от подпочвени води. На територията на с. Бела се намира и карстовия извор „Белско врело”, от който се снабдяват с питейна вода 12 населени места от общината. Добри, но все още непроучени запаси от питейна вода, съществуват в пещерата „Башовица”.

ВЕЦ се изграждат на течащи води, на питейни водопроводи, към стените на язовирите, както и на някои напоителни канали в хидромелиоративната система. Малките ВЕЦ са подходящи за отдалечени от електрическата мрежа потребители, могат да бъдат съоръжавани с българско технологично оборудване и се вписват добре в околната среда, без да нарушават екологичното равновесие. Общината е с потенциал за развитие и експлоатация на малки ВЕЦ. В общината има изградени две малки ВЕЦ.

Производство на електроенергия от ВЕЦ е силно зависимо от сезонните и климатични условия. Оценката на ресурса се свежда до определяне на водните количества(m3/s)[7].

Територията на община Димово е сравнително бедна на водни ресурси.

Водният режим се определя от дъждовните води и снеготопенето.

Територията на общината е с неголяма гъстота на хидрогеографска мрежа.

Не се предвижда използване на енергийният потенциал на водния ресурс за производство на електроенергия от ВЕЦ на територията на общината.

6.4. Геотермална енергия

Геотермалната енергия включва: топлината на термалните води, водната пара, нагретите скали намиращи се на по-голяма дълбочина[8]. Енергийният потенциал на термалните води се определя от оползотворения дебит и реализираната температурна разлика (охлаждане) на водата.

Различните автори на изследвания на геотермалния потенциал, в зависимост от използвани¬те методи за оценка и направени предвиждания, посочват стойности на геотермалния потен¬циал в две направления: потенциал за електропроизводство и потенциал за директно използ¬ване на топлинната енергия. По експертни оценки възможният за използване в настоящия мо¬мент световен геотермален потенциал е съответно: ~ 2 000 TMH (172 M1oe) годишно за елект¬ропроизводство и ~ 600 M1oe годишно за директно получаване на топлинна енергия. В общото световно енергийно производство от геотермални източници Европа има дял от 10 % за елект¬роенергия и около 50 % от топлинното производство. Очакваното нарастване на получената енергия от геотермални източници за Европа до 2020 г. е около 40 пъти за производство на електроенергия и около 20 пъти за производство на топлинна енергия. Освен използването на геотермалната енергия от подземните водоизточници все повече навлиза технологията на тер¬мопомпите. Високата ефективност на използване на земно и водно-свързаните термопомпи се очаква да определи нарастващият им ръст на използване до над 11% годишно. Оползотворява¬нето на геотермалната енергия, изграждането на геотермалницентрали и/или централизирани отоплителни системи, изисква значителни първоначални инвестиции за изследвания, сондажи, енергийни съоръжения, спомагателно оборудване и разпределителни мрежи. Производстве¬ните разходи за електроенергия и топлинна енергия са по-ниски от тези при конвенционалните технологии. Съществено е, че коефициента на използване на геотермалния източник може да надхвърли 90%, което е недостижимо при другите технологии. Амортизационният период на съоръженията е около 30 години, докато използването на енергоизточника може да продължи векове. За осъществяването на такива проекти е подходящо да се използват ПЧП.

По различни оценки общо за страната геотермалните източници са между 136 до 154. От тях около 50 са с доказан потенциал 469 MM за добиване на геотермална енергия. Основната част от водите (на самоизлив или сондажи) са нискотемпературни в интервала 20-90°C.

От направените до момента проучвания на територията на страната и според указаните диаграми северозападният регион на страната е с най-слаб потенциал в сравнение с останалите региона на страната .

Достъпен потенциал за геотермални ресурси		
Регион	**Достъпна мощност**	**Достъпен потенциал**
	ММ	к!ое/год.
Северозападен Видин	8.3	5.6
Северен централен Русе	70.2	55.8
Североизточен Варна	126.7	107.4
Югоизточен Бургас	14.4	12.7
Южен централен Пловдив	103.8	81.0
Югозападен София	115.9	87.1
ОБЩО	**439.3**	**349.6**

И от таблицата и от диаграмата е видно, че най - слабо достъпен и с най-нисък потенциал за добив на енергия от геотермални източници е северозападния, част от който е и община Димово. Сондажи на територията на общината се правят от домакинства, и стопански субекти, но това са единични случай и като цяло не е практика и надежден метод за добив на енергия от ВИ.

6.5. Енергия от биомаса

Биомасата е ключов възобновяем ресурс. Като източници на биомаса могат да се ползват:

- горска дървесина - оползотворяването и потенциала на дървесината, получена от санитарна сеч, на територията на общината;
- отпадъци от дървопреработване;
- биомаса от селско стопанство – отпадъци от земеделие и животновъдство;
- отпадъци от промишлени и битови отпадъци и др.

Земите от горския фонд в общината са със среден относителен дял от територията на общината, които са частна, общинска и държавна собственост и основно преобладават широколистни гори. Различните видове дървета основно се използват за огрев, като се изгарят директно в обикновени печки с нисък КПД, под 50%, самостоятелно или съвместно с въглища. Броят на употребяваните в домакинствата съвременни котли (най-вече на пелети) нараства в сравнение с минали години, но липсват точни данни за това.

Неизползваните отпадъци от дърводобива и малоценната дървесина, която сега се губи без да се използва могат да бъдат усвоени само след раздробяване на трески или преработване в дървесни брикети, или пелети след пресоване и изсушаване. Производството на трески има значително по-ниски разходи от производството на брикети и пелети, при което се изисква предварително подсушаване на дървесината и е необходима енергия за пресоване.

Освен дървесината има и много други видове биомаса – растения, остатъци от селското стопанство и лесовъдството, както и органичните компоненти на битови и

индустриални отпадъци, които могат да бъдат използвани, както за производството на топлинна и електрическа енергия, така и за производството на горива и химикали

Използването на твърди селскостопански отпадъци от земеделие като – слама, стебла от царевица и слънчоглед, лозови пръчки и клони от резитба на овощни дръвчета е възможно да се използва, както и досега от домакинствата в региона, за отопление, но количеството е сравнително малко, за да се използва, като ресурс за инсталация за производство на биомаса.

По отношение на неопасните отпадъци, образувани от производствените дейности в община Димово, се смесват с битовите отпадъци и се депонират на регионалната система за обезвреждане на отпадъци в с. Богьовци.

Отпадъците от строителната дейност се предават за депониране на Регионално депо за битови отпадъци–Видин.

Производството на биогаз може да се осъществи по няколко възможни начина като биогазовите инсталации за преработка на отпадъците се обвържат с:

- Отпадъци от големи ферми;
- Отпадъци от малки ферми или общини;
- Битови и индустриални отпадъци;
- Извличане на сметищен газ;
- Към промишлени предприятия;
- За преработка на утайки от ГПСОВ.

В общината към днешна дата няма изградени подобни инсталации за масово използване на биомаса за енергийни цели, което би довело до икономия на електроенергия и скъпи вносни горива, както и до намаляване на енергийната зависимост.

Възможен сценарии за развитие на използването на биомаса е в община Димово да се включват в потенциала само отпадъци от селското и горско стопанство, битови отпадъци, малоценна дървесина, която не намира друго приложение и отпада по естествени причини без да се използва, енергийни култури отглеждани на пустеещи земи и т.н.

6.6. Използване на био горива в транспорта

За производство на биогаз могат да се използват животински и растителни земеделски отпадъци, но енергийното оползотворяване на последните е по-ефективно чрез директното им изгаряне. Съществен недостатък при производството на биогаз е необходимостта от сравнително висока температура 30-40°C за ферментацията на отпадъците. Това налага спиране работата на ферментаторите или използване на значителна част от произведения газ за подгряването им през студения период на годината, когато има най-голяма нужда от произвеждания газ.

За разлика от други възобновяеми източници на енергия, биомасата може да се превръща директно в течни горива за транспортните нужди. Двата най-разпространени вида био горива са етанол и био дизел. Насърчаването на използването на био горива и прилагането на най-добрите практики в земеделието и лесовъдството създават нови възможности за устойчиво развитие на селските райони.

Възможно решение тук е доразвиване на животновъдството на територията на общината и привличането на инвестиции в този сектор.

За нашия транспорт, от гледна точка на използване на съществуващите машини и инфраструктура за продажба на гориво, както и на разходите за производство несъмнено предимство има биодизела. В ЕС биодизела днес е около 82% от произвежданите течни биогорива за транспорта. Една добра схема на въвеждането му на пазара, въпреки по-високата му засега цена, може да бъде (подобно на Австрия), добавянето на законово определен прогресиращ дял всяка година към конвенционалното дизелово гориво.

Използването на биогорива и енергия от възобновяеми източници в транспорта на територията на община Димово са горивата за дизелови и бензинови двигатели които се предлагат на пазара, смесени с биогорива в определени процентни съотношения.

На територията на община Димово има изграден завод за производство на биодизел от слънчоглед и рапица, който не е в експлоатация.

6.7. Използване на енергия от възобновяеми източници в транспорта

По данни на НСИ за 2021 г. крайното енергийно потребление в сектор „Транспорт“ съотнесен към цялата територия на страната е 3433,3 хил. т.н.е., което го поставя на първо място сред останалите отрасли.

Таблица 3. Крайно енергийно потребление по сектори

Хил. т н.е.

Сектори	2017	2018	2019	2020	2021
Индустрия	2757,5	2736,1	2678,8	2646,4	2807,7
Транспорт	3324,9	3374,7	3413,5	3209,8	3433,3
Домакинства	2318,7	2229,7	2162,3	2382,2	2402,6
Селско стопанство[2]	177,6	185,9	188,3	188,9	199,3
Услуги	1167,2	1231,2	1276,7	1072,4	1297,4

[1] Крайното енергийно потребление по сектори се изчислява в съответствие с новата методология за Енергийните баланси, съгласно която в потреблението се включва топлината от околната среда, а горивата за международните полети се изключват.

[2] Вкл. Рибно стопанство.

Делът на ВЕИ в потреблението на горива в транспорта за 2021 г. е 7,6%, по данни на НСИ.

Таблица 4. Дял на възобновяемата енергия в потреблението на горива от транспорта

Проценти

	2017	2018	2019	2020	2021
Дял на възобновяемата енергия в потреблението на горива в транспорта[1]	7,3	8,1	7,9	9,1	7,6

[1] Данните до 2020 г. са изчислени на базата на Директива 2009/28/ЕО за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници, докато данните за 2021 г. следват изискванията на Директива (ЕС) 2018/2001. Поради промяната на правното основание, между 2020 г. и 2021 г. настъпва прекъсване на динамичния ред. Другата причина за прекъсването е неосъщественото транспониране на Директива (ЕС) 2018/2001 в националното законодателство към момента на изчислението на дела на възобновяемата енергия.

Увеличената употреба на био горива в транспорта е един от инструментите, чрез които Общината може да намали използването на вносните горива и енергия. Насърчаването на употребата на био горива в транспорта ще даде възможност за по-мащабно производство на био горива, което е и предпоставка за по-широко приложение на биомасата.

Към 1 юли 2022 г. изцяло електрическите леки автомобили у нас са 4614, сочат данните на Министерството на вътрешните работи (МВР) за водените на отчет пътни превозни средства (ППС) по вид и гориво, публикувани в Портала за отворени данни на Република България.

Значително повече са леките автомобили – хибриди, които ползват освен електричество и конвенционално гориво – 25 467, като от тях преобладават тези във вариант бензин-електричество – 21 842.

На територията на община Димово няма регистрирани електрически автомобили.

Към днешна дата авто паркът на Общината също има нужда от обновяване с автомобили с по-висок клас екологична категория Евро 4 и по-висок.

7. ИЗБОР НА МЕРКИ, ЗАЛОЖЕНИ В НПДЕВИ

От правилния избор на мерки, дейности и последващи проекти зависи тяхното успешно и ефективно изпълнение.

7.1. Административни мерки:

За реализиране на програмата за оползотворяване на енергията от възобновяеми източници на територията на община Димово се препоръчват за изпълнение следните примерни административни мерки:

– При разработване и/или актуализиране на общите и подробните градоустройствени планове за населените места в общината да се отчитат възможностите за използване на енергия от възобновяеми източници;

– Да се премахнат, доколкото това е нормативно обосновано, съществуващите и да не допускат приемане на нови административни ограничения пред инициативите за използване на енергия от възобновяеми източници;

– Общинската администрация да подпомага реализирането на проекти за достъп и потребление на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от ВИ, потребление на газ от ВИ, както и за потребление на биогорива и енергия от ВЕИ в транспорта;

– Общинската администрация да подпомага реализирането на проекти на индивидуални системи за използване на електрическа, топлинна енергия и енергия за охлаждане от ВИ;

– Общината да провежда информационни и обучителни кампании сред населението за мерките за подпомагане, ползите и практическите особености на развитието и използването на енергия от възобновяеми източници.

Конкретните мерки за изпълнение в общината за периода до 2034 година са следните:

7.1.2. Ефективно общинско планиране, основано на нисковъглеродна икономика и политика.

7.1.3. Въвеждане на енергоспестяващи мерки на обществените сгради при модернизация и основен ремонт с включване на ВЕИ според препоръките на енергийното обследване на сградите.

7.1.4. Въвеждане на енергиен мениджмънт в общината, функционираща общинска администрация в съответствие с регламентираните права и задължения в Закон за възобновяемите и алтернативните енергийни източници и биогоривата (ЗВАЕИБ);

7.1.5. Въвеждане на интелигентно управление на уличното и парково осветление; подмяна на амортизираното улично и обществено осветление с енергоспестяващи тела с ползване на ВЕИ;

7.1.6. Подпомагане реализирането на проекти на индивидуални системи за използване на електрическа, топлинна енергия и енергия за охлаждане от ВИ в обществените сгради.

7.1.7. Създаване на енергийни общности за изграждане и експлоатация на системи за производство на енергия от ВЕИ;

7.1.8. Подмяна на остарелия и амортизиран автопарк с екологичен такъв;

7.1.9. Партньорства с частни фирми и центрове за иновации и високи технологии, свързани с производството на енергия от ВИ и биогорива;

7.1.10. Стимулиране производството на енергия от биомаса.

7.2. Финансово-технически мерки

7.2.1. Технически мерки:

Програмата отразява наличието и възможностите за съчетаване на мерките за оползотворяване на енергията от възобновяеми източници с тези, насочени към повишаване на енергийната ефективност.

7.2.1.1. Мерки за използване на енергия от възобновяеми източници и мерки за енергийна ефективност при реализация на проекти за реконструкция, основно обновяване, основен ремонт или преустройство на сгради общинска собственост или сгради със смесен режим на собственост – държавна и общинска;

7.2.1.2. Изграждане на енергийни обекти за производство на енергия от възобновяеми източници върху покривните конструкции на сгради общинска собственост или сгради със смесен режим на собственост – държавна и общинска;

7.2.1.3. Подмяна на общинския автопарк, използващ конвенционални горива с транспорт, използващ биогорива, при спазване на критериите за устойчивост по чл. 37, ал. 1 от ЗЕВИ и/или енергия от възобновяеми източници;

7.2.1.4. Мерки за използване на енергия от ВИ при изграждане и реконструкция на мрежите за улично осветление на територията на общината;

7.2.1.5. Мерки за използване на енергия от ВИ при изграждане и реконструкция на парково, декоративно и фасадно осветление на територията на общината.

7.2.1.6. Стимулиране на частни инвеститори за производство на енергия чрез използване на биомаса от селското стопанство по сектори – земеделие и животновъдство.

7.2.2. Източници и схеми на финансиране:

Подходите на финансиране на общинските програми са:

- **Подход „отгоре – надолу”:** състои се в анализ на съществуващата законова рамка за формиране на общинския бюджет, както и на тенденциите в нейното развитие. При този подход се извършат следните действия:

- прогнозиране на общинския бюджет за периода на действие на програмата;

- преглед на очакванията за промени в националната и общинската данъчна политика и въздействието им върху приходите на общината и проучване на очакванията за извънбюджетни приходи на общината;

- използване на специализирани източници като: оперативни програми, кредитни линии за енергийна ефективност и възобновяема енергия (ЕБВР), Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници”, Национална схема за зелени инвестиции

(Национален доверителен фонд), Национален декарбонизационен фонд, договори с гарантиран резултат (ЕСКО договори или финансиране от трета страна) и др.

- **Подход „отдолу – нагоре”:** основава се на комплексни оценки на възможностите на общината да осигури индивидуален праг на финансовите си средства (примерно: жител на общината, ученик в училище, пациент в болницата, и т.н.) или публично-частно партньорство.

Комбинацията на тези два подхода може да доведе до предварителното определяне на финансовата рамка на програмата).

Основните източници на финансиране са:

За новия програмен период община Костинброд ще продължи да използва следните източници за финансиране, с цел изпълнение на мерките заложени в програмите за ЕЕ и ВЕИ:

1. Републикански бюджет
2. Общински бюджет
3. Заемен капитал

4. Фондове като:
Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници” - създаден чрез Закона за енергийна ефективност и може да предоставя нисколихвени кредити за проекти в публичния и частния сектори и да осигурява гаранции на инвестициите, който в момента се трансформира в Национален декарбонизационен фонд (НДФ) - координиращо звено по отношение на програми, проекти и дейности за повишаване на енергийната ефективност;
- Национален доверителен екофонд;
5. Оперативни програми като:
- ОП „Региони в растеж”;
- ОП „Развитие на селските райони”;
- ОП „Иновации и конкурентоспособност“;
- ОП „Добро управление“
- ОП „Околна среда”;
-ОП „Национален план за възстановяване и устойчивост“
6. Програми на ЕС:
- Финансовия механизъм на „Европейското инкономическо сътрудничество“;
- Програма за ТС „Интеррег“;
- Програма „Хоризонт Европа“;
- Програма „LIFE”;
7. Други:
- Публично – частно партньорство
- Собствени средства на заинтересованите лица;
- Кредити с грантове по специализираните кредитни линии.
За периода 2012-2022 г. няма схеми на ПЧП в областта на ЕЕ и ВЕИ на територията на общината.

8. ПРОЕКТИ

План за енергийно развитие на Община Димово

Таблица 5.

ключови дейности	финан - сов инстру - мент	изпълнение година на започване и приключване		оценка на разходи -те лева
		начало	край	
Извършване на обследване за енергийна ефективност на сгради общинска и държавна собственост с площ над 250 кв. м., включително изготвяне на доклади от обследването; изготвяне на технически паспорти на нови и съществуващи сгради	Държавен бюджет Общински бюджет Безвъзмездни средства	2021	2030	50 000,00
Разработване на инвестиционни проекти за енергийна ефективност на общински и държавни сгради	Държавен бюджет Общински бюджет Безвъзмездни средства	2021	2030	80 000,00
Внедряване на мерки за енергийна ефективност, преустройство, ремонт, обзавеждане и оборудване, изграждане на достъпна среда, внедряване на енергоспестяващи мерки.	Държавен бюджет Общински бюджет Безвъзмездни средства	2021	2030	3 000 000,00
Повишаване на дела на енергията от ВЕИ, използвана в общинските сгради (соларни и фотоволтаични инсталации, термопомпи, други)	Държавен бюджет Общински бюджет Безвъзмездни средства	2021	2030	500 000,00
Повишаване на енергийната ефективност в жилищни сгради	Собствени средства Държавен бюджет	2021	2030	-
Енергийно обследване на системата за улично осветление на територията на общината	Държавен бюджет Общински бюджет Безвъзмездни средства	2021	2030	20 000,000
Внедряване на мерки за енергийна ефективност на системата за външно улично осветление на територията на общината	Държавен бюджет Общински бюджет Безвъзмездни средства	2021	2030	450 000,00
Проучване и определяне потенциала на общината за използване на ВЕИ	Държавен бюджет Общински бюджет Безвъзмездни средства	2021	2030	20 000,00

Повишаване нивото на информираност, култура и знание на експертите и специалистите от общинска администрация и местното население за работа по проекти от фондовете по енергийната ефективност.	Държавен бюджет Общински бюджет Безвъзмездни средства	2021	2030	5 000,00

Този списък е в съответствие със заложените мерки, приоритети и специфични цели, залегнали в Програмата за енергийна ефективност на общината за периода 2021 – 2030 г.

9. НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА ОТ РЕАЛИЗИРАНИ ПРОЕКТИ

Наблюдението и отчитането на общинската програма се извършва от Общинския съвет, който определя достигнатите нива на потребление на енергия от възобновяеми източници на територията на общината, вследствие изпълнението на програмата, пред областния управител и Изпълнителния директор на АУЕР.

Индикатори, които трябва да бъдат включени в наблюдението и отчитането на общинската програма са както следва:

- Брой ремонтирани обекти на образованието, здравеопазването, социални дейности и др. ;
- Брой на транспортните средства, използващи биогорива и/или с категория Евро 4 и по-висока;
- Брой промишлени предприятия, използващи ВЕИ в своето производство;
- Инвестиции в обекти на образованието, здравеопазването, социалните дейности и др. ;
- Дължина на изградената мрежа на улично осветление (км.);
- Брой изградени мощности от възобновяеми енергийни източници;
- Изготвен план за саниране на обществени и частни сгради, училища и детски градини;
- Изготвена програма за енергийната ефективност и възобновяеми енергийни източници;
- Други, пряко свързани с използването на ВЕИ и биогорива на територията на община Димово.

За успешния мониторинг на програмата е необходимо да се прави периодична оценка на постигнатите резултати, като се съпоставят вложените финансови средства и постигнатите резултати, което служи като основа за определяне реализацията на проектите.

Нормативно е установено изискването за предоставяне на информация за изпълнението на общинските програми за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници (чл.8, ал.2 от Наредба № РД–16-558 от 08.05.2012г.). Реализираните и прогнозни ефекти следва да бъдат изразени чрез количествено и/или качествено измерими стойностни показатели /индикатори.

Наблюдението следва да съблюдава изпълнението на следните специфични цели и да се прави оценка на степента на постигнатите резултати.

Таблица 6. Списък на специфични ВЕИ цели

	Специфична цел	Очаквани резултати
Повишаване потенциала на ВЕИ в общината	1. Увеличаване на използваната енергия от ВЕИ в общинския сектор; 2. Увеличаване на използваната енергия от ВЕИ в частния сектор; 3. Стимулиране на частни лица и бизнеса за изграждане на ВЕИ мощности на територията на общината.	1. Намаляване на разходите на общината за енергия; - Създаване на топлинен комфорт и подобряване на предлаганите услуги от общинска администрация; - Намаляване на въглеродните емисии от публичния сектор. 2. Намаляване на разходите на домакинствата за енергия; - Създаване на добра среда за стимулиране производството на ВЕИ; - Редуциране на въглеродните емисии изхвърляни от частния сектор; 3. Създаване на благоприятни предпоставки за инвестиране във ВЕИ мощности; - Създаване на информираност сред инвеститроите; - Увеличен дял на бизнес инвестициите във ВЕИ.

10. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дългосрочната програма за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници на територията на община Димово е в пряка връзка с Общинската програма за енергийна ефективност.

Целеният резултат от изпълнението на програмата е:

намаляване на потреблението на енергия от конвенционални горива и енергия на територията на общината;

- повишаване сигурността на енергийните доставки;
- повишаване на трудовата заетост на територията на общината;
- намаляване на вредните емисии в атмосферния въздух;
- повишаване на благосъстоянието и намаляването на риска за здравето на населението.

При реализацията на Дългосрочната програма за насърчаване използването на енергия от ВЕИ и биогорива за периода 2024-2034 г. е необходимо да се спомене за възможните неблагоприятни сценарии, които биха били на лице поради непредвидими промени в планирането и изпълнението.

Сред факторите неблагоприятстващи правилната реализация на Програмата са:

- Човешкият фактор – възможно е екипите от експерти, ангажирани с реализацията на Програмата, както общински, така и всички останали да нямат добра съгласуваност и комуникация. Това от своя страна води до забавяне реализацията на дейностите, отразявайки се негативно в социално-икономически и финансов аспект;
- Последователност и устойчивост – политиката, която се води в общината спрямо енергийната ефективност и ВЕИ, трябва да бъде последователна и да се реализират всички заложени проекти в Програмата, за да се достигне желания краен резултат;
- Анализ на заинтересованите страни – необходимо е да се провежда периодичен анализ на заинтересованите страни поради промяна в поведението на лица, групи, фирми и др. В противен случай, биха се реализирали проекти, от които социално-икономическия ефект е безполезен;
- Външни фактори – в тази група влизат всички други фактори, които биха повлияли негативно за реализирането на Програмата, като климатични условия, съпротива за промяна у хората, неподготвени експерти за реализация на проектите и др.

Програмата на Община Димово трябва да бъде разглеждана, като отворена система, която да отчита динамиката на местната ситуация, да предвижда бъдещи изменения и да дава насоки за интегрирано устойчиво планиране и развитие.

Тя е стратегически документ с отворен характер. Може да бъде усъвършенствана, допълвана и променяна на база установените резултатите, нуждите и финансовата възможност на общината, изискванията на националното законодателство и други фактори, касаещи нейното изпълнение.

На база на ежегодни отчети за оценка на изпълнението на Програмата и постигнатите резултати за съответната година ще се изготвя план за изпълнение за следващата година. Всички заинтересовани страни е добре да имат достъп до отчета. Това ще позволи да се отправят мнения и препоръки за корекции в хода на изпълнение на Програмата, което ще спомогне за постигането на по-добри резултати.

11. ПРЕПОРЪКИ

Използването на ВЕИ към момента е слабо застъпено в община Димово. Настоящата Програма цели да промени този факт. Поради спецификата на своето географско местоположение, икономически особености и природни дадености Общината има възможност да развие своята ВЕИ програма чрез инвестиции в слънчева енергия, енергия от биомаса, вятърна и геотермална енергия.

Община Димово има нужния капацитет да участва в различни национални и регионални програми и да подпомага своите жители в изпълнението на проекти по тях.

Природните дадености от друга страна могат да привличат туристи, което е предпоставка за планиране на дейности на Общината по отношение подобряването на инфрастуктурата.

Започналите дейности по реновиране на сгради общинска собственост е знак, че в Общината има капацитет и желание за изпълнение на заложените в програмите за ЕЕ и ВЕИ мерки.

Тъй като общинския бюджет не достига за финансиране на всички заложени в предишния период ЕЕ и ВЕИ мерки, много от тях ще останат за изпълнение и в следващия (2024-2034 г.)

Това е и причината Общината да работи за увеличаване дела на частните инвестиции, който също може да спомогне за реализирането на подобни мерки. Тук е важно да се отбележи, че не са реализирани схеми на ПЧП на нейна територия и за следващия програмен период това би било добре да се стартира.

В администрацията няма специализирано звено за изпълнение на заложените в програмите мерки. В това направление е добре да се помисли за създаване на отдел (2-3 служители), чиято задача е да координира и следи за изпълнението на тези мерки, както и да събира, анализира и обобщава информацията свързана с енергийното потребление в Общината (общински сгради, транспорт, улично осветление). От съществено значение за доброто изпълнение на подобен род дейности е подобряване на информационния поток и обмяната на данни между служителите на местно, регионално и национално ниво на месечна база. Към момента това се случва само при поискване.

Общината не разполага със специализиран софтуеър за събиране и анализ на данните за електропотреблението на администрацията и допълнителните звена към нея, както и за образователните и културни институции на издръжка от общинския бюджет. Информацията се събира ежемесечно и се използва само за осчетоводяване.

Тъй като използването на специализиран софтуер е свързано с разходи по поддръжка и наемането на специалисти, е добре при възможност Общината да заложи подобен разход от Общиснкия бюджет. За момента би било добре събраната информация все пак да се анализира и да се актуализират своевременно предприетите мерки.

След реализираните ЕЕ мерки в общински сгради за перипода 2012-2022 г. е добре да се помисли и за монтиране на умни устройства за електрическа и топлинна енергия.

Очаква се да стартират две програми, предвидени в Националния план за възстановяване и развитие, за инсталиране на фотоволтаични системи на еднофамилни и многофамилни сгради и на сгради на малки и средни предприятия.

Министерство на енергетиката отвори през април 2023 г. програма за финансиране поставянето на собствени слънчеви панели от домакинствата.

Енергийно бедните домакинства ще могат да получат до 100% от финансирането на проекти за изграждане на фотоволтаици в еднофамилни къщи, но не повече от 15 хиляди лева.

Програма за изграждане на слънчеви системи за МСП ще бъде отворена от Министерството на иновациите и растежа до края на годината. Тя е на стойност 200 млн. лева.

Ролята на Общината в това направление е да подпомогне гражданите с информационни кампании и съвети относно възможностите за участие.

Включването на гражданското общество в политиките за развитие на региона е една от основните задачи, която стой пред администрацията на Общината.

Не е достатъчно само организирането на информационни кампании и информирането на жителите относно случващото се в Общината.

За новия програмен период гражданите е добре да са активни участници в целия процес по подготовка, формулиране, изпълнение и мониторинг на политиките, водени от общинската администрация. Чрез използването на различни форми (работни групи, конференции и т.н.) е добре да се включат всички заинтересовани страни.

Политиката на ЕС за развитие на енергийни общности няма как да се осъществи без активното участие на местното население.

Ето и няколко конкретни стъпки, които Общината е добре да предприеме възможно най-скоро:

1. Енергийно обследване на сградите общинска собственост, които все още не са обследвани и последващо обследване на вече санираните и модернизирани сгради;
2. Кампании за повишаване на осведомеността по въпросите на енергийната ефективност, насочени към уязвими потребители/енергийно бедни домакинства и разясняване на предстоящите национални програми в сектор ВЕИ;
3. Подпомагане на местния бизнес, чрез опростени процедури, където е възможно и разяснителни кампании за възможностите, които предлага региона;
4. Продължаване на подмяната на уличното осветление и поддръжка на вече подменените такова;
5. Поддръжка на пътната мрежа и подмяна на остарелите общински транспортни средства;
6. Въвеждане на енергиен мениджмънт в общината, функционираща общинска администрация в съответствие с регламентираните права и задължения в Закона за възобновяемите и алтернативните енергийни източници и биогоривата (ЗВАЕИБ);
7. Създаване на енергийни общности за изграждане и експлоатация на системи за производство на енергия от ВЕИ;
8. Подпомагане използването на енергия от ВЕИ в промишлените системи и енергопотреблението на предприятията от региона;
9. Стимулиране на частни инвеститори за производство на енергия от ВЕИ;
10. Използване на формални и неформални подходи за включване на гражданите в изпълнението на местните политики;
11. Включването на гражданите и заинтересованите страни в планирането и изпълнението на Програмата чрез информиране, консултиране, вземане на съвместни решения, изпълнение на решенията, наблюдение и оценка.